

"הפיזיותרפיסט בדק אותו קצת ואמר: בגיל מאה אי אפשר לעשות פיזיותרפיה.. אבל יש אולי עצה אחת ויחידה... אם הרב יסכים לשתף פעולה..."

אשרי עין ראתה אלה: שיחה מיוחדת ורווית הוד עם הגה"צ רבי בנימין רימר שליט"א, חדב"נ אצל מרן פוסק הדור הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, ראש ישיבת קרית מלך ומראשי ישיבת טשעבין, שמספר על אשר ראו עיניו ושמעו אוזניו אודות השקידה המופלאה והבלתי נתפסת של מרן זצ"ל • חלק א

יעקב א. לוסטיגמן

כבר עשרות שנים מכהן הגה"צ רבי בנימין רימר שליט"א מראשי ישיבת טשעבין כמשגיח בישיבת טשעבין, תפקיד שהוא ממלא תחת אביו זצ"ל. את הישיבה הוא מכיר מגיל צעיר מאוד, וכבר עשרות שנים שהוא מכיר באופן אישי כל אחד ואחד מהתלמידים הלומדים בה. וכך, לצד תפקידו הנוספים, בהם ראש ישיבת 'קרית מלך' בבני ברק, הוא ממשיך את עבודת הקודש בישיבת טשעבין, המתמיינת בכך שכבר למעלה מ-60 שנה היא ניצבת בראש כותל המזרח של הישיבות החסידיות הנחשבות ביותר ועדיין משחרים לפתחה המצוינים שבמצוינים, טובי הבוגרים מכל הישיבות החסידיות לצעירים, ברחבי הארץ והעולם.

למען האמת התקבלנו, כותב השורות והרה"ג ר' הלל קורפו מבכירי הפעילים ב'מוקד הישיבה' של 'אחינו', אצל הגה"צ שליט"א, לשיחה בענייני חינוך, הרבצת תורה ו'גישמאק בלימוד'.

ואכן קיבלנו מלוא חופניים של תוכן ייחודי ומרתק בנושאים אלו, ואלו יתפרסמו בקרוב בעז"ה בעלוני המתיאמים כל אחד לתחומו והיוצאים לאור על ידי 'מוקד הישיבה' מבית 'אחינו' לקהלי יעד שונים, בחורי הישיבות הקדושות וגם ציבור ההורים והמחנכים ('מעלה מעלה', 'הישיבה', 'בית היין' ועוד).

אבל בשולי אותה שיחה ביקשנו לשמוע מראש הישיבה שליט"א כמה מילים על חמיו פוסק הדור, קדוש ישראל ותפארתו מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל. הגר"ב רימר אכן נעתר לבקשתנו, ומשהחל לספר על רבן של ישראל, עלתה לחלוחית בעיניו ובעינינו, והסיפורים

התגלגלו בהמוניהם, כשלנו נותר רק ללקט זעיר שם וזעיר שם, ולהביא לפני קוראי 'לקראת שבת', מהשפע העצום הזה, כי ממנו ניקח לעבוד את ה', וכדי שנוכל אולי להשיג אפס קצהו ממסכת חייו המופלאה של הרב הדומה למלאך, אשר הנחה והנהיג את העדה בחכמתו העצומה ובגאונותו המופלאה.

"את ההנהגות של מורי חמי זצ"ל, אי אפשר לחקות. אף אחד אינו יכול לצעוד בדרכיו. לא כי זה מאוד קשה, אלא בגלל שזה פשוט בלתי אפשרי. בלתי אפשרי!"

"אדם שיישב כל כך הרבה שעות ולמד בהתלהבות, יומם ולילה! יומם ולילה! ולא יום או יומיים כי אם שבעה ימים בשבוע, כ-50 שבועות בשנה, יום אחר יום, שבוע אחרי שבוע ושנה אחרי שנה במשך יותר מ-100 שנה.

"זה לא משנה איזה יום היום, אם זה ראש השנה או פורים, או שמחת תורה או יום הכיפורים, או שהערב הוא מחתן ילד או שאתמול בלילה או שאתמול הוא עבר ניתוח, זה לא משנה! הוא היה יושב ולומד ולומד בשקידת התורה שהיתה ממש להפליא! התמדה כזאת שאין לה אח ורע ואף אחד אינו יכול להגיע אליה.

"אני יודע שאנשים שומעים את התיאורים הללו או קוראים על הרב אלישיב זצ"ל, הם חושבים שבטח הוא היה מתמיד עצום, אבל התיאורים הללו הם קצת בגדר של גוזמאות. כי זה נשמע לא הגיוני איך שמתארים אותו. "אבל אני אומר לכם שלא כך הם פני הדברים. לא ולא! כל התיאורים שאתם שומעים על הגרי"ש אלישיב זצ"ל, לא רק שאינן גוזמאות אלא שהם ממעיטים ומצמצמים את השקידה המופלאה שלו. מי שעמד ליד וראה אותו לאורך זמן, יודע שזה היה הרבה הרבה יותר מכל התיאורים הללו, מופלגים ככל שיהיו.

"אתם יכולים לתאר לעצמכם יהודי בן 100 שיושב ולומד בצורה מופלאה שבע ושמונה שעות ברציפות, עוצר רק להתפלל ולאכול משהו וממשיך ללמוד שוב עוד רצף כזה של שעות בלי שום הפסקה?".

כדי לסבר את אוזנו מעט על גודל עוצם שקידתו המופלאה של מרן זצ"ל, מספר הגר"ב רימר שליט"א מה שהיה שומע במשך תקופה מדי יום ביומו מחוויותיה של רעייתו הרבנית, כשהיתה שבה מהתורנות היומית בבית אביה מרן הגרי"ש אלישיב, לעת זקנתו המופלגת.

"היה להם, לכל האחים, תורנות שהיו עושים כל אחד בזמן מסוים שהיה צריך להיות אצל האבא כדי לשרת אותו ולשמור על בריאותו. "בדרך כלל היא היתה צריכה להיות שם בשעות הלילה, אבל אחרי שנפטרה אחותה, הרבנית אויערבך ע"ה, אשת חבר לגיסי מרן הגאון רבי עזריאל שליט"א יב"ח"א, היא היתה ממלאת את מקומה בתורנות של שעות הצהריים, מהשעה אחת בצהריים ועד שהיה אומר שיעור ב'תפארת בחורים' בשעה שבע אחה"צ.

"השווער זצ"ל כבר היה בן 100 באותה תקופה. הוא היה אוכל קצת, ולאחר מכן היא היתה מבקשת ממנו שישכב לנוח מעט. כמובן שהוא לא הסכים, אחרי שהיה עונה על כמה שאלות בהלכה ומתייחס לכמה עניינים ונושאים, הוא היה מתיישב ללמוד בשעה שתיים בצהריים בערך, ומאז לא פסק פומיה מגירסא עד השעה שבע בערב.

"מה זה אומר לא פסק פומיה מגרסא? אני אספר לכם: באותה עת הביאו לו פיזיותרפיסט שיעזור וילמד את בני הבית כמה תרגילים שאפשר לעשות עם מרן הגרי"ש זצ"ל, כדי לחזק את השרירים, הוא הרי כבר היה בגיל מופלג והגוף בקושי הצליח לתפקד.

"הפיזיותרפיסט בדק אותו קצת ואמר: "הרב בן מאה! בגיל מאה אי אפשר לעשות פיזיותרפיה. אין הרבה מה לעשות. אבל יש אולי עצה אחת ויחידה... אם הרב יסכים לשתף פעולה... אתם יכולים לבקש ממנו שפעם בחצי שעה יקום מהכסא, יעמוד על רגליו ולאחר מכן ישב מיד בחזרה וימשיך ללמוד. כל חצי שעה הוא צריך לעמוד לרגע אחד. זה התרגיל היחיד שאפשר לצפות מאדם בכזה

גיל שיוכל לעשות...

"נו... מה הבעיה לבקש מיהודי מבוגר שיעמוד פעם בחצי שעה? אם הוא לא יכול אפשר לעזור לו קצת. לא? "לא!", משיב ראש הישיבה שליט"א, על שאלתו שלו... "לא! כשמדובר ברב אלישיב אתה לא יכול לבקש ממנו שיעצור את הלימוד ויעמוד על הרגליים כל חצי שעה. הוא לא מפסיק לרגע ללמוד, מה אתה יכול לעשות? לחכות שהוא ירים רגל את העיניים מהגמרא? זה הרי לא קורה אף פעם. העיניים שקועות בגמרא, הוא לומד והוא לא מודע בכלל למה שקורה סביבו. חמש שעות, שבע שעות שמונה שעות. זה בכלל לא משנה כמה זמן. צריך ממש לעצור אותו בכח, להפריע לו מהלימוד, אף אחד לא מעז להפריע לרב אלישיב ללמוד!!! ולא כי הוא יעס חלילה, הוא לא היה כועס בכלל, אבל זאת היתה הרגשה, עניין ידוע שהיה לכל בני המשפחה חדור בעצמות... לא מפריעים לאבא ללמוד! זאת בכלל לא אופציה!

"אז הם היו צריכים לפתח 'שיטות' איך לנסות לתפוס את תשומת הלב שלו כשהוא לומד ואז לבקש ממנו שיעמוד לרגע קט. אבל שום שיטה לא עזרה ושום דבר לא עצר את הלימוד.

"רק דבר אחד היה, וגם הוא היה פתרון חלקי: אם הוא היה עוצר מהלימוד ומבקש שיביאו לו ספר כלשהו לעיין, או אז היו מנסים לנצל את ההזדמנות ולהשחיל עוד בקשה קטנה: "אבא, הרופא אמר שצריך לעמוד על הרגליים פעם בחצי שעה".

"לפעמים זה הצליח, הצליחו לתפוס את תשומת הלב שלו כשהוא ביקש ספר. ולפעמים זה לא הצליח, כי הוא ביקש ומיד חזר ללמוד ובכלל לא שמע שמנסים לבקש ממנו משהו...

"וזה כשהוא היה בן 100!", מדגיש ראש הישיבה. "ואיך היה כשהוא היה בן 80? אי אפשר לתאר בכלל את השקידה, את השקיעות העצומה שלו בתורה, וכשהוא היה בן 60, בן 40... זה בלתי נתפס, מי שלא ראה ולא חווה את זה בעצמו לא מסוגל להבין עד כמה השקדנות שלו היתה מופלאה...

"והאמת שכל תלמיד חכם יש לו את הייחודיות שלו, ואין דבר כזה שני תלמידי חכמים שאפשר להשוות אותם ולומר שהם אותו דבר. הגמרא בירושלמי אומרת שלכל דבר יש מקור שממנו אפשר להוציא עוד כמותו. אם אבדה חתיכה של זהב, אפשר ללכת ולהשיג זהב חדש שיהיה אותו הדבר בדיוק. כך גם כסף ונחושת, יש הבדל בין הנחושת הזאת לנחושת ההיא? לא. נחושת זאת נחושת. אמנם יש כמה סוגים של נחושת, ועדיין לכל סוג יש כמות גדולה ואפשר למצוא עוד מותר.

"אבל תלמיד חכם, אומר הירושלמי, "מי יתן לנו תמורתו מי יתן לנו חליפתו...". לכאורה צריך להקשות, מה זאת אומרת מי יתן לנו חליפתו? וכי אין תלמידי חכמים אחרים שיודעים את כל התורה כולה? בוודאי שיש. אבל זה לא אותו הדבר, כי לכל תלמיד חכם, לכל צדיק, יש את הייחודיות שלו שאף אחד אחר לא יכול להגיע אליה. "אנחנו יושבים כאן בישיבת טשעבין מיסודו הגה"ק הרב מטשעבין זצוק"ל, יש עוד 'טשעבנער רב' בעולם? לא. יש עוד הרב אלישיב? גם לא. "פעם שמעתי ממורי חמי זצ"ל שהגאון הרב ראובן בענגיס זצ"ל

לא רק אנשים הסתובבו בכל הבית, אלא גם פתקים מילאו את הדירה וחדרו לכל פינה. היו אלו 'קוויטלאך' שבהם כתבו אנשים את שמותיהם לתפילה ולברכה. אמא היתה מברכת, והנכדים היו פותחים את הפתקים בפני אבא, שבירך אף הוא, ובערב אמר על כולם פרק תהילים. נוכחותם של האנשים בכל חדרי הבית, גרמה שלא פעם היינו מוצאים פתק כזה בתוך המלח או הסוכר

הנהגת הבית בביתו של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, כפי שמתארת בתו הרבנית ר. צביון

Yaakov Nahumi/Flash90

"וַיִּקְדֹּשׁ אֹתוֹ וְאֵת כָּל בְּלִיּוֹ" (במדבר ז', א')

"אמר רב יהודה אמר רב: 'כמדבר' - מה מדבר מופקר לכל אף ביתו של יואב מופקר לכל". (מסכת סנהדרין מט ע"א)
"כל מה שבבית הזה שייך לכלל ישראל" - משפט זה, שהיה שגור על לשונה של אמא, שיקף את תמצית משנת חייה.
אם ה'עולם' רגילים לומר: 'ביתי הוא מבצרי', אמא גילמה את ההפך - ביתי אינו ביתי. הכל שייך לכלל ישראל! 'הכל' - כולל הכל, ללא יוצא מן הכלל: חדרי הבית, רהיטים, כלים, מאכלים...
'כלל ישראל' הקיף את כולם: זקנים וצעירים, חולים ומסכנים, בריאים בנפשם ושאינם כאלה - הכל שייך לכולם, להוציא אדם אחד בלבד; את אמא עצמה...

מאז היותי ילדה פעוטה, זוכרת אני את ביתנו פתוח לכל. תלמידי חכמים היו באים לדבר עם אבא בלימוד, ואחרים - לשאול שאלות בגמרא ובהלכה. גם אנשים שחיפשו מקור לפסוק או למאמר חז"ל כלשהו - היו עולים אל אבא, ואף ילדי חידור נכנסו מפעם לפעם, כדי לשאול פשט בחומש או בגמרא. היו כאלו שבאו לשאול מאבא ספרים בהיותו בעל 'אוצר ספרים' גדול מאוד, וכן ללוות כספים מהגמ"ח שהחזיק למען חברי כולל 'חזון איש' והשיכון.

גם מקומן של הנשים לא נפקד: שכנות וידידות היו נכנסות לשפוף את לבן בפני אמא, ואחרות באו להתיעץ עמה. מאז פטירתו של סבא הסטייפלר רבו הבאים לאבא ולאמא, כאשר נשים רבות ביקשו מאמא להציג את שאלותיהן לפני אבא ולבקש את ברכתו.
נדיר היה למצוא את הבית ריק מאנשים. במשך שנים רבות, עוד קודם שסודרו שעות קבלת הקהל אצל אמא, היתה הדלת סבה על צירה אף בשעות שאינן שעות, ואנשים ונשים נכנסו אל הבית ויצאו ממנו, משל היה זה ביתם שלהם.

אחת הנכדות סיפרה בהתפעלות, כי בתשעה באב עלתה לביתם של אבא ואמא, ומה מאד נדהמה לראות כי הבית ריק מאנשים! "היתה זו הפעם היחידה שבאתי לבית סבא וסבתא, והבית היה ריק, ממש - רק סבא וסבתא היו בו!"...

חלק מן השכנים היו נכנסים ויוצאים מבלי לדפוק כלל, כפי שסיפר אחד מילדי השכנים: "פעם שלחה אותי אמא לבקש דבר מה מהרבנית. דפקתי על הדלת שוב ושוב, אבל לא פתחו לי. חזרתי הביתה בידיים ריקות. כשאמי סיפרה זאת לרבנית, הגיבה הרבנית בפליאה: 'וכי לא ידעת שאצלנו לא דופקים? פשוט פותחים ונכנסים!'..."

פעם ביקש אחד הנוכחים, לחסום את הדרך למאן דהו שחפץ להיכנס לאבא, וסגר בעדו את הדלת. אמא ניגשה ופתחה את הדלת באומרה לאותו אדם: "את כל נשמת אני מוציאה כדי שלא לצער אנשים, ואתה סוגר את הדלת?"...

אדם אחד הגיע לביתה של אמא בשעת אחר הצהריים, אולם משנוכח לראות כי הדלת סגורה, שב לאחוריו. לפתע הגיעה אשה מבוגרת, שהתעלמה מן הדלת הסגורה ומבני בית הישנים, והחלה לדפוק בכל כוחה. לאחר מספר דקות הוכנסה האשה פנימה, ויצאה משם רק כעבור רבע שעה שבעה ומרוצה!

כשהבחין האיש כי הדלת כבר פתוחה, שאל בחשש האם יוכל גם הוא להיכנס. לאחר שנענה בחיוב, סיפרה לו אמא: "כל הלילה לא ישנתי, ורק בצהריים נכנסתי לנוח, אולם לא עברו עשר דקות, והאשה המבוגרת נכסה ואמרה שאין לה כסף והיא רעבה. איך יכולתי להתעלם ממנה? נתתי לה ארוחת צהריים!"

מנוחת הצהרים של אותו יום נשכחה, ואמא המשיכה לקבל את פני הבאים...

במשך מספר שנים נסעו אבא ואמא לצפת בימי 'בין-הזמנים', כדי לנוח ולאגור כוחות. פעם, כשחזרה מן הנופש, סיפרה מ'חוויותיה' בחיך: "קילפתי תפוח אדמה שלם ללא הפרעה"...

פעם התלוננתי בפני אבא, כי על אף שאני משתדלת להכין את הטשולנט בדיוק כמו אמא, הוא אינו מצליח כמו שלה. ואבא השיב לי: "הטשולנט של אמא מצליח, כי במהלך קילוף תפוח אדמה אחד היא זוכה לקיים כמה וכמה מצוות - פותחת את הדלת לנשים הזקוקות לעזרה, מדברת איתן ומסייעת להן"...

המטבח

המטבח של אמא היה צר מאוד - יכלו לשבת בו רק שני אנשים בצמצום. (כשנשאלה אמא על ידי נכדותיה כיצד היא מסתדרת במטבח כה קטן, ענתה: "אצל אמי היה המטבח קטן עד כדי מחצית משלי...") עם כל זאת כאשר שהתה בו אמא, נכנסו אחריה נשים רבות, בבחינת "עומדים צפופים ומשתחוים רווחים", וכפי שהתבטאה אמא בחיך: "ביתי הוא ארץ הצבי, הנמתח לפי הצרכים"...

ואכן, פעם הגעתי לאמא ביום חמישי בערב בשעת אפיית החלות. היה זה בעיצומו של קיץ, והמטבח להט מחום התנור. אמא עמדה שם נוטפת זיעה וסביבה כמניין נשים!

חלק מן הנשים היו מציצות בסירים ובודקות את תכולתם... ואמא - לא התרגזה ולא העירה, אלא המשיכה להאיר להן פנים כמקודם, ועוד הציעה להן לטעום מן המאכלים!

היו נשים טובות לב ובעלות יוזמה, שהשתלבו בעבודה: זו מדיחה כלים, וחברתה מריקה את פח האשפה, השלישית סוחטת מיץ טרי, והרביעית מתנדבת להכין כוס קפה לאמא. ועם כל זאת, לא היה הדבר פשוט כלל וכלל.

דודתי הרבנית ישראלזון סיפרה בהתפעלות: "פעם ראיתי איך אחותי מבשלת דגים - אשה אחת פותחת את הביצים, השניה מטגנת בצל, השלישית מערבבת את העיסה. איזו אשה יכולה להרשות דבר כזה במטבח שלה? היא היתה היחידה בעולם! היא ידעה שהאחרות נהנות לסייע לה, והיא אפשרה להן לעשות זאת!"

אין פינה פרטית

בנוסף למטבח היה גם הבית כולו מוצף נשים, ללא פינה פרטית אחת.

השכנות והידידות שביקשו את ברכותיה של אמא, וכל עמך בית ישראל - היו מסתובבים בחדרים כולם: בחדר הרחצה כבהול, במטבח כבחדר הכביסה, בחדר השינה ובחדר הספרים.

נשים נכנסו לחדר הספרים, כדי לזכות לשבת על כסאו של סבא הסטייפלר ולומר תהילים, ואפילו לחדר השינה לא היה מעמד מיוחד... במטבח הקטן לא היה מקום למקרר, ועל כן הוצבו בחדר השינה שני מקררים ישנים. בעקבות זאת רבתה ההמולה גם שם: זו

נכנסה כדי להוציא ירקות מן המקרר, וזו כדי להוציא שקית חלב... בפריזר היתה 'ריבת האתרוגים' המפורסמת של אמא. ילדות רבות סירבו ללכת לבית החולים, מבלי לעבור דרך ביתנו כדי להתברך מאמא ולקבל מהריבה.

בחדר השינה ניצב גם מזנון שעליו 'יין הסיומים' (יין שנותר מסיומי הש"ס שערך אבא בערב פסח או במועדים אחרים), וכל החפץ בו - היה נכנס ונוטל מעט. כל אלו גרמו לדלת חדר השינה לסוב על צירה ללא הפסקה...

רק בבית כמו של אמא יכול היה להתרחש המעשה הבא: אדם ששהה באחד החדרים ביקש לשוחח עם חברו, אולם נוכחותה של אמא הפריע לו. החצוף לא התבייש וביקש מאמא לצאת מן החדר! במקום אחר היו מראים לו את דלת הכניסה מצידה השני... אבל לא אצל אמא!

באין אומר ודברים יצאה אמא מן החדר... כשאמא עצמה רצתה לדבר עם מישהי ביחידות - היה זה פרוייקט מסובך... היו צריכים למצוא פינה שקטה יחסית, לבקש ממי שנמצא שם לפנות 'באדיבותו' את המקום לרגע קט, ורק אז ניתן היה לשוחח. בדרך כלל נעשה הדבר בחדר שינה, כשאמא והאשה ישובות על מיטתה של אמא.

לוח מודעות ומוקד מכירות

מאחר שהבית היה הפקר לכל, היו כאלו שרצו 'לזכות את הרבים' המסתופפים בבית ולפעול לרווחתם... די היה בכך שאדם החליט כי יש לשפר משהו בבית, והוא עשה זאת מיד מבלי לבקש את רשותה של אמא.

פעמים רבות כאשר חזרה מהתפילה, הבחינה בחפץ שנרכש או במדף שהותקן ללא ידיעתה וללא נטילת רשות. אדם אחד שם לב כי בחדר הכניסה מצטברים ספרי קודש רבים - מתרומה או משכחה - וחשש שיבואו לידי ביזיון. וממחשבה למעשה: הזמין ארון מיוחד עם מדפים נמוכים המתאימים לספרי תהילים ולסידורים קטנים, הציב אותו בחדר הכניסה והכניס לתוכו את ספר הקודש.

מובן מאליו שבמקום ציבורי כזה, יש השפעה מיוחדת למודעות ולפרסומות... אנשים רבים חפצו לנצל זאת, ולמענם 'נחנך' בחדר ההמתנה לוח מודעות, שאכן הועיל רבות.

מישהו שלא הצליח למכור את דירתו סיפר על כך לאמא, והיא הציעה לפרסם את הדירה בלוח המודעות שבבית... חיש נטלה דף ועט, ניסחה את המודעה ותלתה - למען אותו אדם...

מלבד לוח המודעות עיטרו את הבית קופות לרוב, שהרי הבית שימש גם כמוקד למכירת קלטות, חוברות וספרים - לכל חפץ היתה קופה, ולתוכה שלשלו את התשלום. אמא, שהצטיינה בחישובים מהירים ומדויקים, היתה עומדת ומסייעת לקונים בחישוב העודף, והחלפות הכספים בין הקופות השונות.

"הבית פה כולו הפקר"

לא רק אנשים הסתובבו בכל הבית, אלא גם פתקים מילאו את

"החלטתי לשאול את מורי ורבי מרן ה'סטייפלער' זצ"ל. באתי אליו ושאלתי אותו, האם מותר לסלק מהישיבה את הבחורים הלא טובים? אז הוא חשב ואמר לי ככה: 'זה תלוי... אבל אם הבחורים הלא טובים מקלקלים בחורים אחרים - צריך לשלוח אותם החוצה, ומהר. אבל בשביל להחליט אם הוא מקלקל אחרים צריך בית דין! בית דין!'. ה'סטייפלר' צעק כשאמר את זה: 'בית דין, בית דין, בית דין!!!'..."

הבקשה של מרן הגר"ש בעדני שליט"א, לפרסם את הפסק של הסטייפלר

יעקב א. לוסטיגמן

בשולי שיחה שקיים צוות 'לקראת שבת' עם מרן הגר"ש בעדני שליט"א, חבר מועצת חכמי התורה, ביקש מרן לנצל את ההזדמנות, כדי לפרסם את הפסק שקיבל ממורו ורבו ה'סטייפלר' הקדוש זצ"ל, בנוגע לסילוק בחורים מיישיבות

"יש בעיה אחת שמטרידה אותי מאוד", אומר מרן הגר"ש בעדני שליט"א, במהלך השיחה שקיים עם צוות 'לקראת שבת'. שיחה מורחבת אותה הבאנו בשבוע שעבר.

"כשהייתי ר"מ בישיבה שם, בירושלים (סניף 'פורת יוסף' בקטמון), היו בחורים בישיבה, בחורים טובים ובחורים לא טובים. ואמרתי 'מה אנחנו מחזיקים אותם פה, והם מפריעים ומקלקלים? האם מותר לסלק אותם מהישיבה? אולי נסלק אותם?'

"החלטתי לשאול את מורי ורבי, מרן ה'סטייפלער' זצ"ל. באתי אליו ושאלתי אותו: 'יש תלמידים טובים ותלמידים לא טובים, האם מותר לסלק מהישיבה את הבחורים הלא טובים?'

"אז הוא חשב ואמר לי ככה: 'זה תלוי מה הכוונה לבחור 'לא טוב'. אם הוא בחור שובב שעושה בעיות לצוות החינוכי, אז ש'שברו את הראש! שיתמודדו. הם מקבלים משכורת, הם מקבלים כסף. מה? הם הרי לא עובדים בחינוך, שיעשו את עבודתם!'

"אבל אם הבחורים הלא טובים מקלקלים בחורים אחרים - צריך לשלוח אותו החוצה, ומהר.

"מי שמקלקל אחרים, מהר לזרוק אותו.

"אבל בשביל להחליט אם הוא מקלקל אחרים צריך בית דין! בית דין!."

"ה'סטייפלר' צעק כשאמר את זה: 'בית דין, בית דין, בית דין!!!'..."

"צריך מושב בית דין כדי להחליט, אם הבחור באמת מקלקל אחרים. אולי זה לא באמת ככה. אולי כן.

"הסיפור ששמעתי - סיפור נורא ואיום - על בחורים שיצאו מהישיבה בתקופת הקורונה, ועכשיו לא נותנים להם להיכנס חזרה. אומרים להם 'אתה מקולקל!'. מי אמר לכם שהבחור מקולקל? בדקתם את זה? עשיתם מושב בית דין כדי להכריע בעניין? דופקים אצלי בחורים בדלת, בחצות הלילה דפקו אצלי, ואמרו לי שזרקו אותם מהישיבה. 'מה נעשה?', הם שואלים.

"היו אצלי קבוצה של מחנכים, דברו על הנושא הזה, ואמרתי להם שיש

לי פסק כזה מה'סטייפלר', שאסור לזרוק בחור שלא מקלקל אחרים, ושצריך בית דין, להחליט אם הוא מקלקל אחרים או לא. הם ביקשו שאכתוב את זה. כתבתי מכתב, אני לא יודע איפה הוא עכשיו, אבל כתבתי, ולאחר מכן שמעתי שהמכתב עזר הרבה.

"בא אלי תלמיד חכם אחד, ואמר לי שהוא חשב לזרוק מהישיבה שלו ארבעה בחורים, ועכשיו כששמע את הפסק של ה'סטייפלר' הוא חזר בו. "אני רוצה לפרסם את הפסק הזה של ה'סטייפלר', אבל אני יודע איך לפרסם את זה!", אומר מרן הגר"ש, ואנו הבטחנו להשתדל בעניין לעשות פרסום לדברים.

שאלנו את מרן הרב בעדני שליט"א, מי יהיה בית הדין שיוכל להכריע בעניין? האם צריך לכנס שלושה תלמידי חכמים שאינם קשורים לישיבה כדי להכריע? אבל מרן אמר שאין צורך בכך...

"ראש הישיבה, המשגיח וה'רבה' (הר"מ) של הבחור, הם ישבו יחד ויחליטו במוטב תלתא".

"אני צעקתי כשאמרתי את זה!", מספר לנו מרן הגר"ש שליט"א, וצועק שוב: "בית דין! בית דין! צריך בית דין! גם ה'סטייפלר' צעק כשהוא אמר לי את זה. כל כך כאב לו כשהוא אמר שמותר לגרש בחור שמקלקל אחרים, שהוא צעק שצריך לזה בית דין!

"תזהרו! זה לא היתר כללי! צריך בית דין!", צועק הרב בכאב.

"עכשיו אני שומע על בחורים מסכנים שיצאו מהישיבה, ולא רוצים לקבל אותם חזרה. זה פשע!".

זכיתי ללמד שלוש שנים בישיבה קטנה של 'בעלזא' בתל אביב. היה שם יהודי קשיש, הרב רבי שמחה מונד זצ"ל, תלמיד חכם מופלג, צדיק וירא שמים, שנון ופיקח. הוא היה מרבה להביא דברים בשם הרבי הקדוש רבי יששכר דב מבעלזא זצ"ל, וממנו שמעתי אמרה זו, שעשויה להציל בעלים רבים מכעס ומרוגז על נשותיהם, נשות החיל, בנות ישראל הקדושות

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א: שנזכה לראות כל אחד מעלת חברנו ולא חסרוננו

"וְכַפֵּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ" (במדבר ו', י"א)

אספר לכם מעשה נורא שארע בחצר קדשו של הרה"ק השר שלום מבעלזא זצ"ל:

פעם נכנס אליו אורח שלא היה מתושבי בעלזא, ובכה במר נפשו על המקרה שקרהו:

היות שביתו מבורך בבנים ובבנות בלי עין הרע, ופרנסתו דחוקה עד מאד, יצא מעירו וסבב על פתחי נדיבי עם בכפרים ובעיירות הסמוכים, לצורך כלכלת ביתו.

בימים אלו הוא הגיע לכאן, לבעלזא, והתאכסן באכסניה אחת, כשבאמתחתו צרור כסף שהצליח להשיג בקושי ובעמל רב. בבוקר נדהם לראות, שצרור כספו נגנב ממנו, והוא עומד אובד עצות, ואינו יודע מאין יבוא עזרו.

כששמע זאת הרבי הקדוש, ציווה לקרוא לאברך מחסידיו, סיפר לו דברים כהווייתם ופקד עליו לחפש אחר הגנב, ולהביאו הנה עד יום מסוים. האברך התנצל וטען, שאינו יודע איך לעלות על עקבותיו, אך הרבי לא רצה לשמוע שום תרוץ, ועמד על דעתו, שעד ליום שקבע עליו להניח ידיו על הגנב, ולהחזיר את הגניבה לבעליה.

האברך יצא מבית הרבי כשהוא מבולבל לגמרי, ולא ידע מהיכן יתחיל לטכס עצה, היאך ימלא בשלמות את התפקיד שהטיל עליו הרבי.

בהיותו בר דעת, הגה בליבו רעיון נועז. מה עשה? נכנס לבית המדרש הסמוך לבית הרבי, ושם עינו על אחד מזקני ונכבדי ה'יושבים', שכידוע דרו בבית המדרש, והתחיל לשמשו ולהגיש לו את הצטרפויותיו הרבות ברוחניות ובגשמיות. כך נהג במשך מספר ימים, עד שהגיע היום, שבו היה עליו לגלות מיהו הגנב שרושש את היהודי הזר מכספו.

באותו יום קם האברך בשעה מוקדמת ביותר, נקש על דלת ביתו של ה'יושב' הזקן, וכשפתח הלה את הדלת, השתומם למראה האורח שהקדים לבוא אליו בשעה לא רגילה זו... בזריזות ביקש ממנו האברך, אם יועיל בטובו להכניסו לביתו, כי דבר סתר לו אליו.

הזקן הכניסו, ואז נעל האברך את הדלת, נטל לכיסו את המפתח, ובד בבד פנה אל היהודי ה'יושב' ואמר: "הנה לפני כמה ימים התרחשה

בעירנו גנבה, מיהודי אחד המתאכסן באכסניה מסוימת. הרבי פקד עלי לאתר את הגנב, ולהחזיר את הגנבה לבעליה. אי לכך באתי אליך עתה, מבקש אני ממך לאות הכרת הטוב, על ששימשתיך בימים האחרונים, שתאמר לי מיהו הגנב שעשה דבר עוול זה בלא בוש".

ה'יושב' הזקן השתומם מול דבריו הנועזים של האברך. פנה אליו ואמר לו: "וכי נטרפה דעתך עליך? מנין לי לדעת מי הגנב? לא נביא אנוכי, ולא שוטר העיר אנוכי, שאדע דבר וחצי דבר מיהו הגנב דמתא! ואם תשלום על שימושך הנך רוצה, נקבה שכרך עלי, ואתנה!".

אולם האברך שהאמין בגדולתו של ה'יושב', לא הרפה, אלא אמר בנחישות: "ידע נא מר, כי אינני פותח את דלת ביתו, כל עוד לא אדע מיהו הגנב, ואם אינו רוצה לגלות - לא יוכל כבודו לצאת לתפילה בבית המדרש".

כשראה ה'יושב', שהאברך מתכוון לדבריו ברצינות, הוכרח לגלות מקצת מגדולתו. נענה ואמר, שהוא מסכים לספר לו, אבל בתנאי כפול ומכופל, שלעולם לא יספר לשום בריה על השתלשלות הדברים.

האברך הסכים לתנאי זה, אך הבהיר, שאם הרבי ישאל אותו מנין ידע לאתר את הגנב, יספר לו דברים כהווייתם. וה'יושב' הסכים לכך. מיד אמר הזקן: "דע לך כי, פלוני בן פלוני, הגר בשכונה זו וזו, הוא גנבא דמתא, ובביתו נמצא צרור הכסף בשלמותו!".

ובלי מטרה מסויימת, אך הוא מסוגל להבין, שאין זה טוב ויפה, ואין זה מן המוסר, לצער את הזולת, כמו שאתה בעצמך אינך רוצה להצטער, ולכן הוכרח הלל הזקן לומר לו בלשון זו דיקא. ברעיון קדוש זה יש מליצה ישרה ומתוקה על ראשי עם קודש, ישראל אהוביו של מקום ב"ה, להבחין ביקרתם ובמעלתם, בבחינת: "ראו מה בין בני לבין בן חמי" (ברכות ז ע"ב), שרק להם ציווה השי"ת בתורתו: "ואהבת לרעך כמוך", מפני שרק הם מסוגלים לתקוע בלבם אהבה וחיבה לזולתם, בלא שום מטרה וסיבה צדדית, אלא בשביל לקיים את מצוות הבורא יתברך.

לימוד זכות על נשים המעכבות את בעליהן...

זכיתי ללמד שלוש שנים בישיבה קטנה של בעלזא בתל אביב. היה שם יהודי קשיש, הרב רבי שמחה מונד זצ"ל, תלמיד חכם מופלג, צדיק וירא שמים, שנון ופיקח, בהיותו מעל גיל תשעים, ועד הרגע האחרון לחייו היה צלול בראשו, כשכל חייו היה חיוך על פניו. הוא היה מרבה להביא דברים בשם הרבי הקדוש רבי יששכר דב מבעלזא זצ"ל, וממנו שמעתי אמרה זו, שעשויה להציל בעלים רבים מכעס ומרוגז על נשותיהם, נשות החיל, בנות ישראל הקדושות: רואים בכל בית, וכמדומני שיכולים להגיד בפה מלא: לא בתשעים ותשע פסיק תשע אחוז של הבתים, אלא במאה אחוז, ואין זו בושא, כל אחד מוזמן לעשות חשבון, ולראות אם המציאות הזו אינה קיימת גם בביתו:

קורה שהבעל מסכם עם אשתו: "היום בשעה תשע נצא לחתונה של השכן". השעה מגיעה, ובדיוק אז האשה מתעכבת, נוצרה בעיה, צריכים לחכות... תמיד יש לה תרוץ: שכחו לסכם עם הבייביסיטר, היא לא הספיקה להתארגן, צריך לסדר עוד משהו קטן בבית לפני היציאה...

בסדר. יוצאים בתשע ועשרים. לבעל זה מציק כמובן, היא מבינה שכואב לו. אבל הבעל הוא צדיק: נושך שפתים ולא אומר דבר...

היא מקבלת על עצמה שבפעם הבאה בסיעתא דשמיא, כשיצטרכו לצאת מהבית - היא תשתדל להקפיד על הזמן.

והנה, הקב"ה עזר. כחלוף שבוע עליהם לצאת שוב מהבית, והפעם לשמחת בר מצוה של קרוב משפחה. לכתחילה הם מסכמים לא בתשע, כי אם בתשע וחצי, כשהכל 'בטוח' יהיה מוכן...

האם הפעם, אכן, הכל היה מוכן?

והתשובה ברורה וידועה: כשהגיעה השעה תשע וחצי. בדיוק התעוררה איזושהי בעיה... משהו לא מוכן... צריכים לחכות עוד עשר דקות...

שאל רבי יששכר דב מבעלזא זצ"ל: הרי חז"ל אומרים שנשים הן יותר פקחיות - במידה מסוימת - מאנשים. ניתנה להן בינה יתרה, ויש להן חכמת חיים רבה מאד. עד כדי כך ששלמה המלך אומר עליהן (משלי יד, א): "חכמות נשים בנתה ביתה". מדוע, אפוא, בכל פעם שצריכים לצאת מהבית, בא האיחור מצד 'אשת חיל' הצדקנית? רבי יששכר דב בעלזער זצ"ל אמר, שזהו קומפלימנט עצום וקדוש

ואכן, תכף ומיד רץ האברך לבית יהודי זה, והלה - כשראה שנתפס בקלקלתו - הוכרח להודות על האמת, והשיב את הגנבה אשר גנב. לאחר מכן נכנס האברך אל הקודש פנימה, וסיפר לפני הרבי את מעשהו עם ה'יושב' הזקן, שגילה לו את זהות הגנב. מיד שלח הרבי לקרוא ל'יושב' זה, ושאלו מנין ידע נסתרות, והשיבו ה'יושב' שלפני ימים מספר הזדמן לו לעמוד לפני חדר הרבי, במקום שבו עומדים המונו המבקשים להיכנס אל הקודש פנימה לעצה ולברכה, ואז צדה עינו את הגנב הלו, כשבדיו קויטל שבו רשום שמו ושם אמו. כשהסתכל על הקויטל ראה בו, שיהודי זה שלח ידו בממון רעהו, ומכאן ידע שאליו הכוונה.

[בדרך אגב אנו רואים כאן דבר נפלא מאד, ומבינים מי היו אותם 'יושבים' בדורות הראשונים, שלא היו צדיקים מפורסמים שמחוללים פלאות וישועות לרבים, אבל 'ידעו' לקרוא על קויטל את עוונותיו של הכותב].

נענה הרבי מבעלזא ואמר: "דע לך, שבימי חורפי הייתי רואה על הנכנסים אלי את כל מעשיהם הטובים והרעים שעשו מעודם עד היום הזה, ולא רק בגלגול זה, אלא גם מה שעשו בגלגול הקודם. אבל בשנים המאוחרות יותר חשבתי לעצמי: הרי חז"ל הקדושים מעידים, שהשי"ת אינו מביט בעוונותיהם של ישראל (במדבר רבה כ, כ), ואנו מצווים מפי הגבורה: 'אחרי ה' אלקיכם תלכו... ובו תדבקון' (דברים יג, ה), ודרשו חכמים בספרי: 'וכי אפשר לדבקה בו? אלא הדבק במידותיו וכו'.

"ואם כן, הרי מוטב שלא אראה עוד עוונותיהם של אישי ישראל, לכן התפללתי לפני הקב"ה וביקשתי, שייקח ממני יכולת זו, לראות את חסרונותיהם של האנשים הבאים לפני, ומאז אינני רואה שום עוולה בפניהם של היהודים. זוהי, אפוא, הסיבה, שאנוכי לא ידעתי מיהו הגנב בלתי היום".

"ואהבת לרעך כמוך" - מעלה מיוחדת לישראל

כאשר מתרגלים לא לראות בחסרונות הזולת, קל יותר להרבות אהבת חנים בין אדם לחברו. עיקרה של עבודה זו כתובה בתורה (ויקרא יט, יח): "ואהבת לרעך כמוך".

מידה זו היא נחלתם הבלעדית של כלל ישראל, רק הם יכולים לעורר בליבם אהבה לאיש זר בלי סיבה ומטרה חומרית. ראיתי מאמר נפלא בספר 'דברי שאול' על התורה, מאת הגאון הנודע רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל, רבה של למברג, ובעל שו"ת 'שואל ומשיב', שמביא מה ששמע מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זצ"ל, על הסיפור המובא בגמרא (שבת לא ע"א): "מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: גירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה, כשאני עומד על רגל אחת, דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל, גיריה, אמר לו: 'דעלך סני לחברך לא תעביד' - זו היא כל התורה כולה. ואידך פירושה הוא זיל גמור".

ושאל, למה דיבר הלל אל הנכרי בלשון שלילית: "מה דעלך סני" וכו' ולא אמר לו בלשון חיובית: "אהוב את חברך"?

ותרץ, שגוי אינו מסוגל להבין מושג כזה - לאהוב את הזולת בחינם

לאחר דקות ארוכות של נקישות, פותח הגאון את הדלת בבגדי שינה, ועושה רושם כמי שמתמתח לאחר שקם מן השינה, תוך כדי שפשוף העיניים, ופעולות נוספות הנעשות בעת שהאדם קם ממיטתו. ואז הוא אומר לחברותא בנימה של התנצלות: "אני מבקש סליחה אם נאלצת לדפוק זמן רב בדלת!"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על מבטם העמוק ומידותיהם של גדולי ישראל

"וְלֹא הִרְאֵנוּ אֶת כָּל אֱלֹהִים" (מתוך ההפטרה)

מעשה מופלא ארע אצל האדמו"ר משינאוא זצ"ל, שהיה כידוע אחד מענקי דורו.

פעם הודיע הרבי לחסידיו, כי בשבת הבאה ישבות בעיירה פלונית. החסידים התפללו מאוד על כך, כיון שידעו שבעיירה זו לא מתגורר אף אחד מחסידיו וממקורביו של האדמו"ר.

הם הבינו שיש לרבי כוונה נסתרת בביקורו זה, אבל לא הצליחו לגלות את טיבה. רבים מן החסידים בחרו, אפוא, גם הם לעשות את השבת בעיירה ההיא, ולראות מה יפעל שם הרבי.

בהגיע הרבי לעיירה בערב שבת, יצאו כל הפרנסים והתושבים לקבלו. והנה כאשר ניסו חשובי המקום להזמין את הרבי לתפילות בבית הכנסת הגדול, סרב, ולגודל תמוהונם הודיע שיתפלל בבית המדרש של החייטים והסנדלרים.

התימהון היה בכפליים; ראשית, על עצם העובדה שהרבי מעדיף להתפלל בבית הכנסת של האנשים הפשוטים; ושנית, משום שבמקום ההוא התפללו בהשכמה, ודרכו של הרבי משינאוא היתה להתפלל מאוחר יותר.

הרבי אמר ועשה: הגיע לבית הכנסת ההוא ועמו החסידים שביקשו לעקוב אחר פעולותיו במקום זה. בשעת התפילה וקריאת התורה התנהל הכל כשורה, והחסידים לא הבחינו בשום סימן או רמז לעילה שהרבי בחר להתפלל דווקא כאן.

משהגיעו למפטיר, התברר שבבית הכנסת יש 'אופרוף' של חתן מבני המקום. והנה החתן עולה ומתחיל לברך. ברגע זה נבהלו החסידים, וכל המתפללים, לראות את הרבי מתחיל להתלהב נמרצות, ודופק בידיו על השולחן ללא הפסק.

דפיקותיו של הרבי עשו רעש גדול בבית הכנסת. המתפללים והחסידים הביטו על הרבי בתמהון הולך וגובר, אבל הרבי בשלו, ממשיך לדפוק ולדפוק, ומשים את עצמו על ידי זה ללעג ולקלס.

הדפיקות החלו, כאמור, מהרגע שבו החל החתן לברך את ברכות התורה, המשיכו בברכות שלפני ההפטרה, בהפטרה עצמה, ועד הברכות שלאחריה. רק משירד החתן מהבימה הפסיק הרבי מהנהגתו הכל-כך מוזרה.

הרבי לא הסביר לאף אחד את פשר מעשיו, והדבר היה לפלא בעיני כל מי שנוכח במקום. רק במוצאי שבת קודש, משנסע הרבי לביתו, נודע הדבר ונודעה הסיבה, על מה ולמה הרעיש הצדיק את בית הכנסת.

החסידים גילו, שבתחילת השבוע הגיע החתן ההוא אל הרבי, ותוך שהוא פורץ בבכי תיאר את חששותיו משבת ה'אופרוף' שלו, כיון שכשהוא עומד בפני ציבור, הוא נתקע בלשונו ומגמגם.

"הרי בשבת זו נמצאת כל המשפחה של הכלה בבית הכנסת, וחושש אני מאוד, שכאשר הם ישמעו כיצד אני נתקע בברכות, ולא מסוגל להוציא מילה מהפה, השידוך כולו עלול להתבטל", אמר.

החתן בכה מאוד, והרבי שאל אותו היכן יתקיים ה'אופרוף', והרגיעו והבטיח לו שהכל יעבור בשלום.

זו היתה הסיבה שהרבי הטריח את עצמו להגיע לעיירה ההיא, ולבית הכנסת של החייטים, שם התפלל החתן. וכאשר קראו לחתן לתורה, והוא החל לברך את הברכות - ביזה את עצמו ועשה רעש בבית הכנסת, כדי שלא ישמעו עד כמה החתן מגמגם, ולא יכלם בפני כל הציבור!

שמענו על מעשה שהיה בליל שבת, בביתו של הגאון רבי אברהם גניחובסקי מראשי ישיבת 'טשיבין' בירושלים:

המשך בעמוד 28

לשמוע ולחשמוע

ברכב, בבית, ובכל מקום...

התקשרו לקו השיעורים של 'דרשו'
וקבלו אלפי שיעורים והרצאות להאזנה

077-2222-666

פרשת השבוע מפי מיטב המרצים

חדשות 'דרשו' ועדכונים

מידע לנבחני 'דרשו'

'גישמאק בלימוד'

הרצאות על מתיקות התורה

שיעורי תוספות לפי סדר 'הדף היומי'

הרצאות לחגים ומועדים

תוכניות מיוחדות

שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

שיעורי 'הדף היומי'
בעברית, אידיש וצרפתית

שיעורי 'הדף היומי בהלכה'
בבקאות ובעיון

'הפותח בכל יום'
תוכנית יומית עם
סיפורים וחיזוקים

קו השיעורים של 'דרשו' לחייג, ללמוד, לדעת

סיפר מורי ורבי, הגאון הגדול רבי מאיר דב רובמן זצ"ל, שפעם הלך עם אחד הרבנים שלו, ולפתע האט הרב בדרכו, והחל לצעד באיטיות רבה. במקום להגיע ליעדו בחמש דקות, צעד כמחצית השעה צעד אחר צעד... כאשר שאלו התלמיד לסיבת הדבר, הסביר לו: "היהודי הצועד לפנינו הינו תלמיד חכם גדול, וגם הוא צריך להגיע למקום הליכתנו. דא עקא, שהוא, גורר רגל אחר רגל באיטיות ובקושי רב. אם אלך מהר, אולי יעלה בלבו הרהור צער, בראותו שאחרים צועדים מהר"

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א, על הזהירות בכבוד הזולת

"וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר ז', ב')

לא היה יותר או פחות לאחד מהם

התורה הקדושה מאריכה לפרט את קרבנו של כל נשיא ונשיא: "ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון בן עמינדב למטה יהודה" (במדבר ז', יב); "ביום השני הקריב נתנאל בן צוער נשיא יששכר" (שם, יח), וכו'.

זאת, אף על פי שקרבנות הנשיאים היו זהים בכל פרטיהם, ומדויקים בתכלית, לא היה יותר או פחות לאחד מהם!

יש להתבונן בטעם הדבר: מדוע נזהרו כל כך שלא לשנות זה מזה? מה היה קורה לו היה אחד מהם מוסיף מעט סולת או כף זהב למנחתו? מכאן אתה למד, שאכן ישנה משמעות לכל סאת סולת ולכל כף זהב... הנשיאים כה נזהרו זה בכבודו של זה, עד שכל אחד מהם דאג, שלא יהיה קרבנו גדול אפילו במעט משל אחרים, שלא יראה, חלילה, כאלו יש לו מעלה יתרה על פניהם.

כבוד כל אחד שווה בעיני המקום

גם התורה נהגה בנשיאים כשם שנהגו הם זה בזה, ופרטה את קרבנו של כל אחד ואחד מהם, אף על פי שהיה זהה לקרבנות שהקריבו לפניו. כך מבאר רבנו בחיי (במדבר ז', פד):

"ומה שהיה הוצרך לכתוב שת"ם-עשרה פרשיות, כולן מעניין אחד, בקרבנות הנשיאים, וכמה גופי תורה תלויין בתורה במילה אחת או באות אחת.

הנכון בטעם זה, שהקב"ה חולק כבוד ליראיו, ומכבד מכבדיו, כאמרו: (שמואל א ב, ל): 'כי מכבדי אכבד', ואילו היה מזכיר ומכבד הראשון ואומר: 'זה קרבן נחשון בן עמינדב', ויאמר: 'וכן הקריבו כל הנשיאים איש איש יומו', יהיה זה קיצור בכבוד האחרים.

"ועוד, שכל אחד מהם חשב בקרבנו טעם בפני עצמו, שלא כטעם

חברו, ולפי שהיו הטעמים חלוקים, שהיה כל אחד מהם רומז לשבטו, לכך באו הפרשיות חלוקות, לכל אחד ואחד פרשה בפני עצמה, כדי לחלק להם כבוד, ולהורות כי כשם שהיו שוים בקרבנם בעצה ובהבאת הקרבן ובשעורי המשקל, כך היו שווין בזכות, ולפי שכבוד כל אחד שווה בעיני המקום - לכך תאריך התורה בסיפור כל אחד מהן בשווה".

כלומר, אם היתה התורה מפרטת את קרבנו של נחשון בן עמינדב נשיא יהודה, ואחר כך כותבת לנו כי זה היה גם קרבנם של אחד עשר הנשיאים האחרים, היתה בכך פחיתות כבוד לנשיאים האחרים, ששם לא הוזכר. רצה הקב"ה להראות, שכשם שהיו קרבנותיהם שווים, כך היתה גם זכותם שווה, וממילא - כבודם שווה בפני המקום. לכן הזכיר ופרט כל אחד מהם בנפרד, כדי להראות שכולם שווים לגמרי! שלא ירגיש אחד מהם פחיתות, אלא כל אחד ואחד ירגיש חשיבות ויקבל את הכבוד שקבלו רעיו.

הצלף שהחטיא - למען כבוד מלכו

ריש גלותא דבבל ה'בן איש חי' זצ"ל, מביא סיפור על קלען מקצועי בצורה מופלאה, שהיה מצליח לקלוע בדיוק לנקודה שהתבקש.

בכל מטרה שהציבו - קלע בדיוק מוחלט. אם רצו שיקלע לאזנה של חיה, הצליח להחדיר את הכדור למרכז האוזן בדיוק, מעולם לא החטיא במילימטר...

המלך באותה מדינה אהב אף הוא להתאמן בקליעה למטרה, והיה קלען מצוין. כאשר שמע על הקלען המומחה, הזמינו לתחרות, כדי לראות עד כמה הוא יודע לקלוע למטרה...

הגיעה עת התחרות, לוח הקליעה הוצב, ומקום המטרה סומן. המלך כובד להיות הראשון להראות את אליפותו. לקח המלך את הרובה, וירה לכוון המטרה. בסבוב הראשון פגע הכדור מילימטר ליד עגול המטרה, וכך היה גם בכדור השני, והשלישי. המלך היה קלען מצוין, קליעותיו היו טובות, אך הייתה בהן סטייה דקה...

המתח עמד בחלל האוויר, הקלען הוזמן להתחרות במלך... ולהפתעת כל הנוכחים הוא לא הצליח לקלוע למטרה, ואף לא לנקודה שבה קלע המלך, אלא החטיא את המטרה במרחק של כמה מילימטרים.

הוא ניסה את כוחו בעשרים כדורים, שאת כולם קלע לאותה נקודה בדיוק, ללא שום סטייה, כולם באותו מילימטר בדיוק...

אבל, המלך ניצח, הוא היה קרוב יותר למטרה! המלך הזמינו לסעודה, ובסעודה פנה אליו ותמה, היאך יתכן שכולם אומרים שהוא מעולם לא החטיא את המטרה, ואלו הפעם לא הצליח לדיוק כלל...

נענה הקלען והשיב: "אדוני המלך, אמנם קלעתי במרחק מועט מהמטרה, אך עשרים כדורים לא זו מילימטר מאותו חור שקלעתי, יכולתי לקלוע בנקודת האמצע בדיוק, אך כבודו של המלך עמד לנגד עיני, ומוכן הייתי לאבד את נצחוני, ובלבד שמלכי יהיה בראש!".

כששמע זאת המלך, חבקו ונשקו ונתן לו מתנות... גם אנו, למען כבוד מלכנו, מלכו של עולם, נשמור על כבוד הזולת, ונזהר מכל צל של פגיעה, נוותר על הניצחון וההישגים שלנו כדי לשמור על כבוד זולתנו. הקב"ה אוהב מאוד את מי שנוהג ברעהו ברגישות, הוא ציווה עלינו מצוות רבות בין אדם לחברו, עליהן הוא מקפיד ביותר, וכל הזהיר בהן זוכה לשכר רב בעולם הזה ובעולם הבא.

מדוע טרח הרב לצעוד למרחקים?

התורה מאריכה בקורבנו של כל אחד מהנשיאים, כדי שלא תגרם, חלילה, הרגשה קלה של עלבון, כדי לחדד לנו עד כמה חשובה הרגישות לזולת וההתחשבות בכל יהודי.

גדולי ישראל היו מושלמים בכל מידה, הם נהגו כלפי כל איש מישראל ברגישות דקה מן הדקה. נספר כמה סיפורים, שמהם נוכל ללמוד עד היכן מגיעה הרגישות לכבוד הזולת:

רשכבה"ג מרן רבי חיים עוזר גרודז'נסקי זצ"ל, בעל שו"ת 'אחיעזר', היה רבה האחרון של וילנא טרם השואה הנוראה. הרב היה גדול וחריף בתורה בצורה נשגבה, גדולי עולם היו משחרים לפתחו, אף ה'חפץ חיים' הגיע אליו כדי לקבל ממנו הסכמה לספריו...

הוא היה מקבל מאות מכתבים ושאלות בדברי תורה, ובגאונותו העצומה היה עונה לשני מכתבים באותו זמן, כאשר בכל אחת מידי

הוא כותב מכתב אחר, בנושא שונה לגמרי, ומצטט תוך כדי כך מקורות רבים, והכל במהירות אדירה...

בימים ההם היה נהוג לצאת לעיירת מרפא. היו עיירות מיוחדות, ששרר בהן אוויר צח ונקי, והיו שם מעיינות נקיים. לעיירות הללו היו מגיעים רבים, בעיקר אנשים מבוגרים, לתקופה קצרה של חופשה כדי לשאוף אוויר צח לצורך בריאותם. האוויר שם היה מרפא, וגם המים היו מיוחדים, היו בהם מינרלים מיוחדים המבריאים את הגוף. רבים מגדולי ישראל יצאו אף הם לעיירות המרפא, וכמובן היו עוסקים שם בתורה, כאילו מצויים הם בישיבתם.

באחת השנים לעת זקנותו, שהה רבי חיים עוזר זצ"ל בעיירת המרפא, כשאחד מתלמידיו מלווהו בדרכו ותומך בו.

והנה באחת הפעמים בעת צעידתם, הבחין לפתע התלמיד, כי הרב פונה לכוון שונה מהיעד שאליו רצו להגיע, ולפתע רואה הוא אדם המתלווה אליהם.

התלמיד לא הבין: הלא הרב חלוש ועייף, וההליכה קשה עליו, ומדוע מתאמץ רבו כל כך?

לפתע שם לב כי הגיעו לבית הדואר, והרב פונה ליהודי הזר ואומר: "הנה, פה זה בית הדואר".

התפלא התלמיד ושאל את רבו: "מדוע הרב כה טרח, וכי לא יכולנו להדריכו ללא הלוי הצמוד?".

לתדהמתו, השיב לו רבי חיים עוזר בפשטות: "הלא שמת לב? אדם זה הינו מגמגם, אלו הייתי מראה לו את הדרך ושולחו לדרכו, היה נאלץ לשאול אדם ועוד אדם, כשבכל פעם היו נגרמים לו ביזיונות ובבושות בשל גמגומו הכבד... לא רציתי שיצטרך לשאול שוב ושוב, לכן טרחתי ללוותו עד המקום, וכך לא יצטרך לדבר כלל".

זוהי רגישות אמת לצער הזולת, גדולי ישראל התאמצו וטרחו לשם מניעת רגע של צער מיהודי.

מתי מאטים את קצב ההליכה?

סיפר מורי ורבי, ראש הישיבה, הגאון הגדול רבי מאיר דב רובמן זצ"ל, שפעם הלך עם אחד הרבנים שלו, ולפתע האט הרב בדרכו, והחל לצעוד באיטיות רבה. במקום להגיע ליעדו בחמש דקות, צעד כמחצית השעה צעד אחר צעד...

כאשר שאלו התלמיד לסיבת הדבר, הסביר לו: "היהודי הצועד לפנינו הנו תלמיד חכם גדול, וגם הוא צריך להגיע למקום הליכתנו. דא עקא, שפיסח הוא, גורר רגל אחר רגל באיטיות ובקושי רב. אם אלך מהר, אולי יעלה בלבו הרהור צער, בראותו שאחרים צועדים מהר, והוא נאלץ לגרור את רגליו בקושי רב. אולי יחשוב לרגע: 'ריבנו של עולם, למה אני פיסח?!...'. אני רוצה להחליש דעתו, ועל כן מעדיף אני להשתרך בדרכים לאיטי, ובלבד שלא תגרם ליהודי תחושה קלה של צער".

גם על פאר הדור מרן ה'חזון איש' זצ"ל מסופר, שבאחת הפעמים צעד עם מלווהו במהירות, ולפתע עצר ועמד על מקומו. כאשר העיר מלווהו שמחכים להם, הבהיר לו ה'חזון איש' כי מאחוריהם צועד יהודי מבוגר, ואם יראה אותם צועדים במהירות רבה, עלול

איך הרב ירחמיאל קראם זצ"ל מזכה הרבים הגדול, מצא ברחוב את ה'גאון' שידע להשיב על השאלה כמה זה 7 כפול 3

ועל הבית ספוג האמונה וגדלות הנפש, בו גדל איש האשכולות הרב מנחם שוורץ שליט"א

הרב יהושע לייבזון

בתחילת שבוע הבא, יופץ למנויי גיליון 'לקראת שבת' המגזין החדש 'בית היין' של ארגון 'אחינו'. מגזין מרתק ומיוחד על חינוך, ואהבת תורה. מומלץ לכל אחד לקבלו ולעיין בתוכו. שלפנו לכם כמה ראשי פרקים מיוחדים, מהתוכן שיופיע אי"ה, כאמור, בתחילת שבוע הבא. הקטע הראשון הוא חלק קטן מראיון מרתק, עם הפעיל הוותיק הרה"ג ר' יעקב מויאל הי"ו, שמספר סיפורי פלא על מסירות הנפש של הגאון רבי ירחמיאל קראם זצ"ל, וכך הוא מספר:

זה היה לפני למעלה מארבעים שנה. הגאון רבי ירחמיאל קראם זצ"ל הגיע אז לביקור בעיר שדרות, כחלק מהפעילות הבלתי פוסקת שלו להפצת תורה ויהדות בכל מקום אפשרי.

הוא צעד ברחובה של עיר, בין כתובת לכתובת, ולפתע הבחין בנער צעיר הצועד מולו. הרב קראם ניגש אל הנער, לחץ את ידו בחביבות ושאל אותו: "תגיד, אתה יודע כמה זה שבע כפול שלוש?"

הנער הסתכל עליו בחוסר הבנה: "בטח שאני יודע, שבע כפול שלוש זה 21!"

הרב קראם הפגין התפעלות גדולה מהתשובה המהירה והמדויקת. "וכמה זה שמונה כפול תשע?"

הנער חשב רגע והשיב מידי: "72!"

חיוך רחב התפשט על פניו של הרב קראם: "תשמע, אתה גאון!", הוא אמר לנער הנבוך, "יש לך ראש חזק! אני חושב שאם תשקיע בלימוד תורה, אתה בוודאי תהיה ראש ישיבה גדול!"

הנער שמח במחמאה, וחשב שבכך הסתיימה לה הפגישה עם האיש המוזר, אבל הרב קראם ידע שזאת רק ההתחלה...

"איפה אתה גר?", הוא שאל, והנער השיב שהוא גר בירושלים בשכונת בקעה, כעת הוא נמצא אצל דודתו בשדרות לכמה ימים. הוא אפילו מסר לרב קראם את כתובתה של הדודה, והרב קראם מצידו לא חשב פעמיים, באותו רגע, רגליו הוליכו אותו לבית הדודה. "ידעת שלאחיין שלך יש כזה פוטנציאל גדול?", הוא שאל את הדודה המבולבלת. "את מארחת בבית שלך בחור שעתיד להיות ראש ישיבה בעזרת ה', אם הוא ילמד תורה כמובן..."

הדודה התלהבה: "אחי מאוד ישמח לשמוע. הוא מאוד אוהב את לומדי התורה. אני חושבת שהוא ישמח לשלוח את הבן שלו לישיבה, אם הוא ידע שיש לו עתיד כתלמיד חכם..."

כמובן שהכתובת של האח, אביו של הנער, נרשמה בפנקס, ובתוך ימים אחדים כבר ניצל הרב קראם ביקור בירושלים כדי לקפוץ לשכונת בקעה, ולשוחח עם הוריו של הנער אותו פגש בשדרות. ההורים שבעו נחת מהמחמאות, וסמכו את ידיהם על ראשו של

הרב קראם, שייקח את בנם לישיבה שהוא מוצא לנכון. לא עברו ימים אחדים, והנער כבר למד בישיבה! באותה תקופה היו הרבה ישיבות לעם, שבהן למדו בחורים שבאו מבתים של קירוב. הם לא ידעו הרבה, אבל הם קיבלו המון דרבון ואימון שהם יכולים להצליח, ואכן רבים מאוד פרחו ועלו כתלמידי חכמים. "את הסיפור הזה", אומר הרה"ג יעקב מויאל, "שמעתי מפיו של ראש ישיבה חשוב מאוד, תלמיד חכם מופלג. אני הוא הנער משדרות!", אמר לי ראש הישיבה. 'רבי ירחמיאל זצ"ל לקח אותי מהרחוב, כפשוטו, הוא פגש אותי ברחוב ושינה את החיים שלי, הוא נתן לי חיים חדשים, הפך אותי לתלמיד ישיבה ולאחר מכן גם לראש ישיבה, והכל בזכותו!"

הרב מויאל מספר לנו את הסיפור בהתרגשות רבה, ומדגיש: "אני מכיר את ראש הישיבה הזה, כמובן שלא אזכיר את שמו, אבל יש לו למעלה מעשרה ילדים, כולם יראים ושלמים, הבנים והחתנים כולם תלמידי חכמים, נכדים בישיבות הטובות ביותר, ממש משפחה גדולה, שבט שלם שהגיע מחיי ריקנות חסרי תוכן לעולם התורה והיראה, והכל בשיחת רחוב של הגאון רבי ירחמיאל קראם זצ"ל..."

קטע נוסף מומלץ מאוד שבחרנו להביא, הוא תיאורו של הרב מנחם שוורץ שליט"א, העוסק עשרות שנים בזיכוי הרבים, ובצרכי ציבור באמונה בפתח תקווה, ועתה בירושלים, על הבית ספוג האמונה וגדלות הנפש בו גדל. וכך הוא מספר:

בשנות הזעם הצטרפה ממשלת הונגריה האנטישמית לצד גרמניה, הוציאה את היהודים משורות הצבא וְשֶׁעָבְדָה אותם במחנות עבודה

הביתה!"; פסק אבא. "הביתה! הקדוש ברוך הוא ישלח את עזרתו ממקום אחר...!".

אמא ע"ה סבלה נוראות כל חייה מכאבים בגבה וברגליה. כאבים שבאו כתוצאה מעבודת השיעבוד הקשה בשנות הזעם. התקפי הכאבים ליוו אותה לעיתים קרובות, ובניסיונות להקל עליהם עברה טיפולים וניתוחים בארץ ומחוצה לה. תמיד היה אבא ניצב לצדה, כואב את מכאוביה ומתייסר בייסוריה.

כל אותן שעות שאמא עליה השלום סבלה מכאבים, לא חסך אבא כל מאמץ בהשתדלותו להקל מעליה. טיפל בה ולא הרפה עד שחלפו הכאבים. גם כשאושפזה בבתי חולים, היה שווה לצדה ימים ולילות, הגם שהיו עמם עוד בני משפחה, וכל זאת גם בשנותיו האחרונות.

ברגעים שגברו כאביה והיה צורך לבקש זריקת הרגעה, היה אבא זצ"ל רץ מיד לאחיות וזועק: "שוועסטער, גיפערלאך...!" (אחות... זה נורא...)

עם כל מכאוביה, היתה אמא מתמסרת לאבא ומכינה לו את כל צרכיו בשימת לב, כמו כלה העושה עבור חתנה בימי 'שבע ברכות'.

אליהו - איש מסר נפשו על חנוך בניו

לנגד עיניו של אבא זצ"ל עמד במקום החשוב ביותר חינוך הבנים לתורה. את כל נפשו ומאודו נתן כדי שילדיו יקבלו חינוך יהודי אמת. באותן שעות שאבא היה נצרך להעדר מהבית, אם לצורך הבאת טרף לביתו ולעולליו, ואם לעבודת ה' ולימוד תורה, היתה אמא ע"ה, עקרת הבית, פוקחת עין על חינוך הבנים ומוסרת נפשה לגדלם ביראת ה', בתורה ובמידות טובות.

גם לאחר שסודרו הילדים במקומות לימודיהם, היה אבא הולך ובודק בשימת לב כיצד מתנהגים הילדים בבית הספר, ומשלא מצא הדבר חן בעיניו, העביר את בניו למקומות חינוך טובים יותר. עם כל זאת, עדיין לא נחה דעתו ושאף ל'יותר טוב', וכשראה בבני ברק את פנימיית 'בתי אבות' של ישיבת פוניבז', ולבו אמר לו ששם יתעלה הבן מנחם יותר טוב, שלח אותי - ילד בכיתה ה'!!! - ללמוד ב'בתי אבות'. גם את אחי צבי שלחו מהבית ללמוד ב'היכל התלמוד' בתל אביב.

אמא עליה השלום היתה טורחת ומרבה לבקר ולשלוח אוכל, ואני מנחם, תלמיד בכתה ה', הייתי חוזר הביתה מהישיבה אחת לשלושה שבועות...!

כל ההקרבה הגדולה הזו נחשבה לכדאית ביותר בעיני הורינו, עבור הידיעה, שבניהם לומדים ומתחנכים במקומות הנכונים והישרים. אבא עסק בעבודה קשה, וכל המשפחה התנהלה בדחקות נוראה, ועם כל זאת מעולם לא התלוננו!

על אף המאורעות והנסיגות הקשים, שאין ביכולתנו לאמוד אותם, נותר אבא זצ"ל איתן באמונתו. יתרה מזאת, אבא שימש כעמוד האמונה לסביבתו, ניחם ועודד, חיזק וסייע, ותמך באחרים בכוחות על-אנושיים.

כאמור, זהו חלק קטן מהחומר הרב במגזין החדש 'בית היין' של ארגון 'אחינו'. מומלץ מאוד...

שהיו מספקים את צרכי הצבא - בתנאי עבודה קשים ביותר. גם אבא זצ"ל נלקח למחנה עבודה שכזה. אוכל כשר לא ניתן במקומות אלו, ואבא זצ"ל היה מהמעטים שלא נגעו באוכל של הצבא, אלא קיימו את גופם על לחם יבש ותפוחי אדמה.

אבא ערק מהצבא בשנות המלחמה, וחזר לתוך הונגריה. שם תפסוהו הגרמנים ימ"ש והובילוהו למחנה העבודה 'דכאו' הידוע לשמצה. פעם אחר פעם עמד המוות לנגד עיניו, ובְּנֵי נְסִים נותר אבא בחיים ושרד את השואה האיומה.

וַיֵּתֶר אֵלָיו לְבָדוּ...

אבא זצ"ל, במקום לשקוע בחושך הנורא ששרר בעולם באותה תקופה, ראה לנגד עיניו רק את חסד ה', שהציל אותו שוב ושוב מידי המרצחים בשנות המלחמה.

אדרבה! דווקא מאותן שנות זעם, אשר בעטיין התפקרו חלק מהניצולים, ואחרים, הגם שהחזיקו באמונתם, איבדו את שמחת חייהם, היה אבא שואב אמונה ותקווה למשך כל חייו.

אבא התחיל לשקם את חייו, ועבר לדברצן. בחודש אדר תש"ו התחתן עם אמא ע"ה, ושם נולד אחי הגדול, שאבא קרא את שמו על שם אביו: צבי.

אבא ואמא ע"ה עלו לארץ ישראל בחודש מנחם אב תש"ט. לאחר עלייתם לארץ, נולדתי, ושמי נקרא מנחם, על שמות סבא של אבא וסבא של אמא, ששניהם נקראו מנחם מנדל. חבלי הקליטה לא היו קלים כלל וכלל. ככלל, היתה אז 'תקופת הצנע', והעניות והדחקות שהיו מנת חלקם של אבא ואמא, לא תתוארנה. למגוריהם קיבלו חדרון מהסוכנות בעיר רעננה, הפרנסה היתה קשה מאוד, ואבא היטה שכם לעבוד בכל עבודה שנזדמנה לו, ובלבד שיביא טרף לביתו.

היתה תקופה בה נאלץ אבא זצ"ל להתרוצץ, ולאסוף שקיות ריקות של מלט הפזורות ברחובות, לנקות אותן, לחותכן ולספק אותן לחנויות לשם עטיפת דגים... וזאת, כדי לקבל תמורתן מעט דגים לשבת.

דחקות ועוני היו מנת חלקם של אבא ואמא, החדרון שקבלו למגורי המשפחה היה צר מלהכיל, הפרנסה היתה קשה מאוד, ואבא היה נושא בעול הכבד ומתגלגל מהשתדלות אחת לַחֲבֵרָתָהּ. תקופה ארוכה רצופת תלאות עברה, ואבא קיבץ פרוטה לפרוטה וחסף סכום כסף ניכר, בתקווה שנוכל לעבור מהצריף ולהתגורר תחת קורת גג ראויה. או אז הגיע ניסיון נוסף...

בליל יום טוב של חג הסוכות, פרצה שריפה בצריף והוא עלה באש על כל תכולתו, יחד עם כספי החסכוניות... רק בני המשפחה הצליחו בחסדי שמים להימלט מהצריף הבווער, כשכותנות דקות לעורם.

באותם ימים, כבכל התקופות שבאו אחריהם, היו כל מעייניו של אבא זצ"ל נתונים לאמא ע"ה. אהבתו אליה איננה ניתנת לתיאור, אֶהְבָּה תמימה וזכה, והתמסר לכל צרכיה בדאגה כנה ואמתית.

בשנת תשכ"ז, כשעברו לגור בבני ברק, התקבלה אמא לעבודה בניקיון המטבח בישיבת פוניבז'. אבא בא לבדוק את טיב העבודה, וראה את אמא עומדת ליד הסירים הגדולים... "אנחנו חוזרים

אמר לי מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל: כל כך הצטערתי על כך, בחור בא לומר לי 'שלום עליכם', מה הייתי צריך לבחון אותו?! הצטערתי על כך מאד, והתבוננתי כי לא הייתי צריך לשאול אותך את השאלה", הצטער על שגרם לנו צער...

ראש ישיבת בית מתתיהו הגאון רבי ברוך ויסבקר שליט"א על הימים ההם, בצילם של אילנות גדולים מרנן ראשי ישיבת פוניבז' ו'קול תורה'

"הם נשיאי המטות" (במדבר ז', ב')

ראש הישיבה שליט"א שהיה תקופה ארוכה לצידי של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך בישיבת קול תורה בירושלים. ישנו סיפור על 'בקשת מחילה' שמרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל ביקש ממנו... הוא לא ביקש ממני מחילה, אבל היה דבר מעניין בדומה לכך. בבחרותי בישיבת פוניבז', אחיינו של מרן הגרש"ז זצוק"ל היה חבר שלי - הגאון רבי יעקב אויערבאך. באותו יום שבו התרחשו הדברים, רבי שלמה זלמן שהיה בבני ברק, בבית גיסו הגאון רבי אברהם הורביץ. חברי הנ"ל אמר לי כי הוא יורד לבקר את דודו ושאל האם רצוני להצטרף, שמחתי והלכנו בצוותא. כשנכנסו הוא שאל מי אני ומיד האחיין השיב: "זה חבר שלי מהישיבה". הפטיר מרן הגרש"ז: זה שהוא חבר שלך מהישיבה פשוט, כי 'גיד עליו רעו'... הוא התעניין מה אנו לומדים ומשהשבנו 'בבא מציעא', חיך ושאל: והיכן מוזכר במסכת בבא מציעא "גיד עליו רעו"?...

ולא ידענו.

לאחר כ-12 שנה או יותר, בגיל שלושים, בעת שהגעתי להתקבל כר"מ ב'קול תורה', כאשר נפגשנו, הוא התעניין: "אולי אנחנו מכירים מהעבר, אולי נפגשנו פעם?" השבתי בשלילה, ואמרתי שרק פעם אחת נכנסת לדקות ספורות עם רבי יעקב אויערבאך. מיד התחדדו חושי הגאונים: "זה אתה מ'גיד עליו רעו'?" ומיד הפטיר והתאנח: "כל כך הצטערתי על כך, בחור בא לומר לי 'שלום עליכם', מה הייתי צריך לבחון אותו?! הצטערתי על כך מאד, והתבוננתי כי לא הייתי צריך לשאול אותך את השאלה", הצטער על שגרם לנו צער... הנוסח שלו היה כעין בקשת מחילה...

מסתמא בישיבה עצמה, ב'קול תורה' היה יושב איתכם בעת הבחינות של התלמידים.

ודאי שהיה בוחן, וזה היה בשנים הראשונות שהייתי שם, אחר כך נחלש מעט ובחן פחות.

הוא היה שואל אותי קודם לכן, בשקט: האם הבחור הזה אפשר לשאול אותו שאלה קשה, ועשה כן כדי לא להביך בחורים בשאלות שכלל לא שייכות אליהם. הוא בחן בשאלות יפות, בפשט בעיקר ובהבנה בפשט, וגם מה'ראשונים' המפורסמים. הוא אמר לי כי רבי

איסר זלמן בחן אותו בהיותו תלמיד ישיבה. הגאון הגדול שליט"א מפליג עמנו יחד לימים הטובים בחיקו של מורו ורבו מרן רבי שמואל רוזובסקי זצוק"ל. הוא נתן גישמאק בלימוד, חיות בלימוד. לחיות את הסוגיות! רבי שמואל היה מלא חיים בלימוד התורה. המשגיח זצוק"ל אמר עליו 'לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי', כי אכן זה הציל אותו. היו לו חיים קשים, רק שחי בלימוד ודיבר בלימוד ושמח בלימוד, כולו מונח בלימוד.

האם נשמר הקשר ההדוק עם ר' שמואל גם אחרי שראש הישיבה שליט"א עזב את ישיבת פוניבז'?

בוודאי, הייתי בא במשך כמה שנים בימי חמישי בלילה אליו, לומר לו את הדברים שאמרתי בשיעור. לא בכל פעם הספקתי לומר לו הרבה, כי הוא לא נתן לומר סתם ללא חידושים או ביקורת, הוא התווכח. רק הייתי מתחיל לדבר - והחל משא ומתן והסתיים הזמן שעמד לרשותנו.

פעם אחת הסתכל על השעון וראה שכבר השעה אחת אחרי חצות לילה. "איך תחזור לירושלים?" שאל. "זו לא בעיה". השבתי, למרות שהיה בכלל לא פשוט לנסוע לירושלים בשעות כאלו דרך תל אביב, אבל כל כך רצינו לדבר איתו בלימוד התורה הוא הסכים להמשיך

החידושים ששמענו, זכורים לנו כאילו שמענו אותם היום, בזכות הבהירות המיוחדת, ההסבר ובגלל החיות המיוחדת שרבי שמואל העביר את הדברים. וגם מחמת שראו כי חפץ באמת. בלימודו לא היה אומר דבר שהוא לא האמין שזה אמיתותה של תורה

וטוב ויפה... מה הפשט שאחרי כל המעלות הגדולות, המעלה האחרונה זה 'ויפה' אפשר לקחת אוזניים, אף וכל איבר בפני עצמו, אי אפשר לומר עליו שהוא יפה, אבל השלמות של הכל ביחד, זה היפה. המושלם. וזה מה שהיה רבי שמואל: ויפה. 'שהכל סכין ביופיו'. כוונתי ללימוד התורה.

אבל גם ב'מידות', היתה לו שלמות באופן מיוחד במינו. בתקופה האחרונה לחייו, באותם ימים לא היו מצויים מזגנים, ומשם כך החלונות היו נשארים פתוחים כדי שיכנס אוויר לבית. בגלל מחלתו התקינו בביתו מזגן, אבל בשעה 11 היו מכבים את המזגן כדי שזה לא יפריע לשכנים. באחד הערבים, שכחו לכבות את המזגן. הוא התרעם על כך מאוד. 'איך שכחתם לסגור את המזגן? האנשים רוצים לישון ואיך אדם יכול לשכוח דבר כזה? הוא חזר כמה וכמה פעמים ואמר; איך אדם יכול לשכוח דבר כזה בשעה שזה מפריע למישהו אחר. בכך ראה רבי שמואל דמות של אדם. למעשה, בעמקות, אלו המידות המיוחדות שלו, גם הביאו את הצד החיובי של הרצון שלו להיטיב איתנו עם התלמידים להעלות אותנו בלימוד, לקרב ולהחדיר בהם את מהלך ההבנה הנכונה בלימוד.

החידושים ששמענו, זכורים לנו כאילו שמענו אותם היום, בזכות הבהירות המיוחדת, ההסבר ובגלל החיות המיוחדת שרבי שמואל העביר את הדברים. וגם מחמת שראו כי חפץ באמת. בלימודו לא היה אומר דבר שהוא לא האמין שזה אמיתותה של תורה.

(קטעים מלוקטים, מתוך 'יתד נאמן' פסח תשפא)

ללמוד עוד עד שכבר התאחרה השעה עוד יותר והתבטא "כבר מאד מאוחר" וסיימנו. אינני זוכר אם נשארתי ללון באיזה בית מדרש בבני ברק או שהצלחתי לשוב לירושלים...

בזמן מחלתו, היינו מאד בקשר. תקופה קצרה הרי גם היה בירושלים, אחרי ששב מאמריקה, והייתי נכנס אליו כמעט מידי יום אחרי השיעור שלי.

פעם אחת נכנסתי, והיה שם הגאון רבי בייניש פינקל זצ"ל. מיד שכשנכנסתי רבי שמואל התעניין "מה אמרת בשיעור?" רק התחלתי לומר, והוא התחיל להתווכח, עד שהיה שמחה וששון, קרא לעברו רבי בייניש, בשמחתו האופיינית: 'ראש ישיבה! מה אמרת שאתה לא יכול ללמוד, אני רואה שאתה חי בלימוד ומדבר בלימוד!' הוא אכן חי את הדברים בחיות ובלעבדיג'קייט של תורה. חיים שיש בהם אהבת תורה.

הגעתי לחג 'שבועות' האחרון שלו במיוחד לבני ברק עם המשפחה, והתאכסנתי אצל אחי שליט"א, כדי שנזכה להיכנס ולהיות במחיצתו, עליתי אליו כמה פעמים באותו יום טוב של שבועות, בליל שבועות לפני מעריב ואחרי מעריב. בלילה נכנסתי שוב עם בני הבכור הגאון רבי צבי שיבדלחט"א שלמד ב'ישיבה קטנה' לצעירים פוניבז'. "מה אתה לומד?" שאלו ר' שמואל. "בבא בתרא" היכן אתם עומדים?

בתוספות דף ח' ע"ב אכפיה לר' נתן. והבן החל לומר את שאלה של התוספות ואת התירושים. תוספות שואל כיצד הוא כפה את רב נחמן והרי אין כופין על מצוות עשה שמתן שכרה בצידה, ורבינו תם מתרגם ג' תירושים.

בני שיח' אמר את שלושת התירושים. רבי שמואל נהנה אך העיר: "אבל הסדר של התירושים הוא לא כזה..." בני שיח' אמר את התירוצי השלישי לפני השני, לא לפי הסדר שבתוספות. עד כדי כך היה חי רבינו הלמדן הגדול את התורה. הסדר של התירושים אינו ממש כך". כך בכל דבר, הסוגיות היו מונחות לפניו בבהירות מושלמת, לא רק בתוכן והבנת הדברים, אלא אפילו בסדר של הדברים.

חודש לפני שחלה, הצעתי לו שנעשה חבורה של תלמידים שהם מגידי שיעורים ור"מים, נתכנס אצלו פעם בחודש או בקביעת זמן אחרת ונאמר חבורה או שניים בפניו, וידברו איתו בלימוד. אילו היה כך, זה היה דבר גדול מאד, ותועלת רבה לכולנו. זה היה 'מחייב' גדול. בתחילה הוא התחמק: "אתה אומר טוב מאד, אבל תעשו את זה לבד, בלעדיי", ביקש אך בסוף הסכים, אלא שנטרפה השעה, אומר ראש ישיבת בית מתתיהו בכאב רב.

הגאון הגדול שליט"א: לאחר קריאת שמע אנו אומרים 'ויציב ונכון וקיים וישר ואהוב וחביב ונחמד ונעים ונורא ואדיר ומתוקן ומקובל

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

המבצע הגדול חוזר לתקופה קצרה לרגל חג מתן תורתינו

תרום 23 ש"ח
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה
וקבל מיידית
• סט 'משנה ברורה'
של 'דרשו'
• וספר המשנה
המשנה

* סט 'משנה ברורה'
וכן ספר המפתח

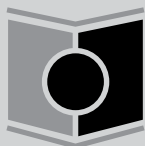
תרום 20 ש"ח לחודש
למשך 10 חודשים
סך כל התרומה 200 ש"ח
וקבל מיידית
• סט 'לקראת שבת'
• וספר המפתח על
המשנ"ב

* 'לקראת שבת' סט הספרים שנקרא
בשקיקה בכל העולם היהודי, 5 כרכים
עם אלפי סיפורים מרתקים לפרשת
השבוע מלוקטים מהמבחר של
עלוני 'לקראת שבת' של 'דרשו'
וכן ספר המפתח על המשנ"ב

תרום 21 ש"ח לחודש
למשך 6 חודשים
סך כל התרומה 126 ש"ח
וקבל מיידית
• 3 עותקים של
ספר המפתח
על המשנ"ב

המבצע לזמן מוגבל, למבצע

Dirshu
דרשו ד' ועזוז
 קרן עולמית לחינוך
 ועידוד לימוד התורה

המבצע הגדול של 'דרשו' ו'אחינו' חוזר לתקופה קצרה.

תורמים לפעילות הקירוב של ארגון 'אחינו' וזוכים במתנות מ'דרשו'.

זכייה מיידית של הספרים שכבשו את העולם היהודי

תרום 28 ש"ח לחודש
 למשך 16 חודשים
 סך כל התרומה 448 ש"ח

וקבל מיידית

- סט 'משנה ברורה'
- סט 'לקראת שבת'
- סט 'דרש דוד'
- חמשה חומשי תורה
- וספר המפתח על משנ"ב

* משנ"ב - 6 כרכים, 'לקראת שבת' - 5 כרכים,
 'דרש דוד' - על התורה 3 כרכים, חמשה חומשי
 תורה בכרך אחד, ספר המפתח על המשנ"ב

תרום 24 ש"ח לחודש
 למשך 16 חודשים
 סך כל התרומה 384 ש"ח

וקבל מיידית

- סט 'משנה ברורה'
- סט 'לקראת שבת'
- ספר 'דרש דוד'
- וספר המפתח על
 המשנ"ב

* סט 'משנה ברורה' - 6 כרכים,
 'לקראת שבת' - 5 כרכים,
 ספר 'דרש דוד' - על מסכת אבות,
 ספר המפתח על המשנ"ב

תרום 27 ש"ח לחודש
 למשך 16 חודשים
 סך כל התרומה 432 ש"ח

וקבל מיידית

- סט 'משנה ברורה'
- סט 'לקראת שבת'
- ספר 'דרש דוד'
- וספר המפתח על
 המשנ"ב

* סט 'משנה ברורה' - 6 כרכים,
 'לקראת שבת' - 5 כרכים,
 ספר 'דרש דוד' - על מסכת אבות,
 ספר המפתח על המשנ"ב

'דרשו' הגדול 02-5609000

"עזוב", הוא אמר לי, "הילד הזה יש לו 'ראש בטטה'! אתה שומע? בטטה! זה מה שיש לו על הכתפיים. הוא לא מבין כלום, הוא לא רוצה להבין כלום והוא לא מסוגל להבין שום דבר..."

הצצה לפרויקט 'אבות ובנים', של המגזין החדש מבית 'אחינו' 'בית היין' -
שבו בנים משוחחים עם הוריהם בנושאים שונים בשדה החינוך

יעקב א. לוסטיגמן

במשך למעלה מארבעה עשורים זכה אבי מורי, הרה"ח ר' ישעיה לוסטיגמן שליט"א, להיות בין מצדיקי הרבים, אשר עליהם נאמר שהם ככוכבים לעולם ועד, בעבודת הקודש כמחנך ומרביץ תורה לצעירי הצאן.

למעלה מאלף תלמידים העמיד בשנותיו כמחנך, בהם ראשי ישיבות, מרביצי תורה, מורי הוראה ויושבי על מדין, וכמובן לא מעט מלמדי תינוקות, שבעצמם זוכים להעמיד תלמידים אחריהם. לפני למעלה מעשור וחצי, זכיתי גם אני להתקבל לעבודה כמחנך בתלמוד תורה, מלאכה בה זכיתי לשרת כמה וכמה שנים, לשמחתי ולהנאתי המרובה.

כמובן שלפני שהתחלתי בעבודה פניתי לאבי, וביקשתי שייתן לי כמה כללים בסיסיים מניסיונו העשיר, למען אוכל לצעוד בדרך סלולה וברורה, ולא אהיה כסומא המגשש את דרכו באפילה בלי מורה ומדריך.

אבי נעתר, ונתן לי אז כמה כללי ברזל. אחרי שצברתי מעט ניסיון, הבנתי שהם כולם היו חצובים בסלע ויצוקים מפלדה, וכל אחד מהכללים הללו אכן מהווה בסיס יסודי ומשמעותי מאוד בעבודת החינוך.

עם השקתו של 'בית היין' - המגזין החדש של 'אחינו', התבקשתי מהנהלת 'אחינו' לראיין מחנכים ותיקים, כשלשמחתי אחד מהם הוא אבי מורי שיחי' לאו"ט.

"כלל ראשון בחינוך, זה לתת לכל ילד הזדמנות", פותח אבא מארי שליט"א את השיחה. "אין דבר כזה ילד שאינו יכול להתקדם. אין דבר כזה ילד שאתה לא יכול לעזור לו. לכל תלמיד יש פוטנציאל, ותפקידו של המחנך הוא, לסייע לו למצות את הפוטנציאל, ולהתקדם למקום גבוה יותר מזה שבו היה אתמול. כמובן שזה חייב להיות לפי כוחו, כישוריו ודרגתו של התלמיד.

"זאת לא חכמה לקדם את המצוינים והמוכשרים", הוא מוסיף. "הם יוכלו להתקדם גם בלעדיך. החכמה היא להטביע חותם בקידום של הילדים המתקשים, אלו שנמצאים בשולי החברה, שלא מבינים בפעם הראשונה את הנלמד. הילדים האלו חשובים לא פחות, וזקוקים לך הרבה יותר.

"לפני שנים רבות, בתחילתה של שנת לימודים אחת, ראיתי ילד שאינו משתף פעולה בשיעורים, וכמה שאני מנסה לרתק אותו ולהסביר לו

את החומר, אני לא מצליח. הוא פשוט מנותק ולא מסוגל להבין מה אני מדבר אליו.

"פניתי למלמד שלימד את הכיתה שנה קודם לכן, וביקשתי לקבל ממנו עצה, איך אפשר לדבר אל הילד הזה. איזה תחום הוא אוהב, באיזו דרך אפשר להשפיע עליו.

"אבל המלמד ההוא רק נאנח אנחה עמוקה, והמליץ לי בחום להימנע מהאתגר הבלתי אפשרי הזה: 'עזוב', הוא אמר לי, 'הילד הזה יש לו 'ראש בטטה'! אתה שומע? בטטה! זה מה שיש לו על הכתפיים. הוא לא מבין כלום, הוא לא רוצה להבין כלום, והוא לא מסוגל להבין שום דבר. גם ההורים שלו לא ממש מתעניינים ולא ממש מנסים לעזור. אני התייאשתי ממנו אחרי כמה חודשים של השקעה ויגיעה שפשוט ירדו לטמיון'....

"אותו מלמד בעצם המליץ לי להשאיר את הילד בקצה הכיתה, ולתת לו לרבוץ שם בשקט, כל עוד הוא לא מפריע לילדים אחרים, ולמזלנו הוא באמת לא הפריע לאף אחד.

"אבל אני לא יכולתי להשלים עם הגורל הזה, שנגזר על התלמיד המסכן", אומר אבא. "קיוויתי שאני אצליח במקום שבו המלמד הקודם נכשל. אולי בגלל שיש לי יותר ניסיון ואולי בגלל שהילד גדול יותר אני אצליח למצוא איזו פרצה בחומת הניתוק שאפפה אותו מכל צדדיו.

"ניסיתי לספר לו את הנלמד בצורה סיפורית. זה לא עבד. ניסיתי לעשות לו מבצעים, לתת לו כבוד, להחמיא לו, לדבר את האגו שלו, לבנות לו את ההערכה העצמית שלו. שום דבר לא עזר.

"באותם זמנים לא היו כמעט אבחונים, וכל הנושא הזה של עזרה

קלטת או דיסק, מנגינותיו של הגאון הגדול ר' משה שמואל שפירא זצוק"ל לא יצאו בחייו, אבל קלטת אחת מנגינותיו כן יצאה, ושמה היה 'מארק המשוגע'... וכך היה סיפור הדברים

השירה היא לא אמצעי לקדושה - היא עצמה כלי קדושה!

הרב בנימין בירנצוויג

"וְלִבְנֵי קֹהֵל לֹא נָתַן כִּי עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּכַתֵּף יִשְׂאֹוּ" (במדבר ז', ט')

שירה מן התורה מנין?! - דורשת הגמרא בערכין (י, א) מפסוק זה, שהיה די לכתוב 'בכתף', למה כתוב 'ישאו', אלא מכאן לשירה מן התורה!

טועים העולם ששירה היא רק אמצעי לרומם את האדם לדבקות ורוממות!

מלמדת אותנו התורה מפסוק זה, שמדברת על עבודת כלי הקודש הארון וכליו, שהם מפני קדושתם לא ינשאו בעגלות אלא בכתף ישאו! ומזה נלמד לשירה, ללמדנו ששירת קודש היא עצמה כלי קודש ככלי המקדש, סגולתו של שיר קודש מצד עצמותו ומצד קדושתו - להביא את אדם לרוממות ודבקות בה' יתברך.

הדיבור הוא מנפש האדם - 'נפש ממללא'. השירה היא מלב האדם - 'מנגנת על מיתרי הלב'. היא עצמה יש בה קדושה שכוחה להלהיב ולהצית את ליבו של האדם לדבקות ורוממות.

אבל יש לזכור: השיר הוא 'כלי ביד היוצר', היוצר והשר הוא זה שיוצר את הכלי - כמה תהיה בו קדושה וממילא כמה הוא יקדש וירומם, מי ששר בדבקות יוצר שיר קדוש ומרומם, מי ששר בריקנות ופיזור, הרי השיר שיצר לא יביא לשום דרגה ושום התעלות!

ידוע שהגר"א זיע"א החשיב מאד את השירה, ואמר שדרגת הנגינה נמצאת ברום דרגות הקדושה, לפני דרגת התשובה שהיא הדרגה הכי גבוהה. ומפורסם בשמו שאמר, שלכך אם לא היה חיוב של "והגית בו יומם ולילה", היה עוסק בעולם הנגינה שממנו אפשר להגיע לשיא הדבקות בבורא העולם.

בהקדמה לספר 'פאת השולחן' מסופר על הגר"א דברים נפלאים, בקשר לחכמת הניגון וז"ל: "כל החכמות נצרכים לתורתנו הק' וכלולים בה, וידעם הגר"א כולם לתכליתם, והזכירם חכמת אלגעבר"ע וחכמת מוסיק"ה ושבחה הרבה. הוא היה אומר אז כי רוב טעמי תורה וסודות שירי הלויים וסודות תיקוני הזוהר, א"א לידע בלעדה, ועל ידה יכולים בני אדם למות ככלות נפשם מנעימותיה, ויכולים להחיות המתים בסודותיה הגנוזים בתורה".

בספר 'שומרי אמונים' (עמ' תכ) הביא: "ככה היה גם מנהג של הבעש"ט הקדוש זי"ע, בעת שיבתו יחד עם החבריא קדישא, היו

מזמרין שירין ותשבחין בגודל התלהבות, עד שבאו להתפשטות הגשמיות ונתדבקו באורות ובעולמות לפי מדריגתן הנעלה, וככה הנהיג את תלמידיו לעשות קיבוץ יחד ולזמר שירות ותשבחות לה'".

בעל הדברי ישראל' ממודז'ין זצ"ל, נסע לברלין לעבור ניתוח לכריתת רגלו, הוא שכב במיטה והביט בבנייני ברלין המפוארים, ונזכר בירושלים בחורבנה, ואז עלה בליבו חיבור של ניגון כואב על המילים "אזכרה אלוקים ואהמיה בראותי כל עיר על תילה בנויה ועיר האלוקים מושפלת עד שאול תחתיתה". ואז הגיע זמן הניתוח, וניגש אליו הרופא כשברצונו להרדימו לקראת הניתוח, הרבי זצ"ל לא ניאות והמשיך לשיר, כשהרופא מבצע את הניתוח של כריתת הרגל, תוך כדי שירתו המרוממת של הרבי, שלא שם לב כלל לכאבים ולניתוח.

בחדר סמוך שכב גנרל גדול ומפורסם שגם עבר ניתוח, ואף אחרי שהורדם, בכה וגנח מכאבים כל הזמן, אמר לו הרופא: "כאן לצדך שוכב רבי יהודי, ששר בדבקות בניתוח ללא שום גניחה של כאב, ואתה כל הזמן בוכה וגונח..."

זוהי דרגת שירה בדבקות, היא מרוממות את האדם לדרגות כה גבוהות, שהוא מתנתק מגופו וגשמיותו.

הגאון הגדול רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, היה ידוע מלבד גאונות

המשך בעמוד 29

סיפור של השגחה פרטית

"יְבָרְכֶךָ ד' וַיִּשְׁמְרֶךָ" (במדבר ו', כ"ד)

בני הבית מצטרפים למבצע החיפושים, האווירה נעשית כזאת שממש מתאימה לערב פסח. חפ"ק מוקם במטבח, נעשים שחזורים, מי ראה אחרון? מי השתמש באשראי? מתי? ולהיכן החזיר אותו? הצעות לייעול מתעופפות באוויר, כשהן מיד מושתקות: "כעת זה לא הזמן להצעות אלא לחיפושים", אומר אחד מהילדים הגדולים, שמיד מושר אליו מבטים חשדניים האומרים: 'הנה מצאנו את מי

זה עידן ועידנים שהוא קיבל על עצמו לא להשתמש בתא זה... אולי המונח 'לא להשתמש' אינו מדויק כל כך, הכוונה היא 'לאחסן' בו

**הוא עוצר את נשימתו כשהוא
מתבונן בתאריך הרשום על הצ'ק,
ומחשב במהירות עד מתי ניתן
לפרוט את הצ'ק. הוא לא מאמין
למראה עיניו! מחר זה היום
האחרון, שעדיין פיסת נייר זו
שווה את הסכום הרשום עליה!**

התורם...

הוא עוצר את נשימתו כשהוא מתבונן בתאריך הרשום על הצ'ק, ומחשב במהירות עד מתי ניתן לפרוט את הצ'ק. הוא לא מאמין למראה עיניו! מחר זה היום האחרון, שעדיין פיסת נייר זו שווה את הסכום הרשום עליה!

הוא ממהר לחייג לחברותא, לספר לו על המענק שקיבל לפני חצי שנה לכבוד החגים, ועל המענק העכשווי לכבוד חג פסח הקרב ובא, תוך שהוא מתנצל מעומק הלב. הוא מספיק לשכוח לרגע מהאבדה שלו וחוזר לביתו בהתרוממות הרוח על האבדה שנמצאה, שכלל לא ידע שאבדה. פתאום תעודת הזהות האבודה היתה נראית לו הרבה יותר שולית.

בבית, באותם הרגעים חזרו שוב לחפש במקומות שכבר חיפשו מי יודע כמה פעמים, כן, גם במדף של התינוקת, בין המגבונים לחבילת הטיטולים, כל בני המשפחה חיפשו, כל אחד בתורו. וכשהגיע למפתן הדלת הוא שומע מתוככי הבית, אי שם ממעמקי מדף התינוקת, את המילה שכל כך ייחלו לשומעה: "מ-צ-א-ת-י!!"

דברים שאין בהם צורך מידי, או צורך בכלל ורק הלב ממאן לזרוקם, כך שטיפול בתא הזה, שמור לימים נשגבים של ערב פסח ממש. נכון שימים אלו קרבים ובאים, אך נצרכת לכך הכנה, תעצומות נפש ועצימת עיניים למחצה, מי מהחפצים ינוח ומי ינוע? מי בקיצו ומי לא בקיצו?...

הוא מתיישב על הכסא הצמוד, ופותח את התא העמוס לעייפה, ומתחיל להוציא את החפצים והמסמכים אחד לאחד. את חלקם הוא מזהה, את חלקם פחות, נדרשות כמה שניות להיזכר, מה עושה בתא הכפפות אישור תשלום לרופא שיניים, מלפני כמה שנים, של אחיו הגדול שמתגורר בעיר אחרת, או איך פתק שחרור לילד לרגל שמחה משפחתית, שנשאר בתא במכונית ולא במגירה של המלמד בתלמוד תורה...

הוא ממקד מטרه, מחפש ומרפרף באצבעותיו אחר תעודת הזהות, ולפתע הוא מוצא בידיו מעטפה. מעטפה חדשה שטרם נפתחה, לא מהסוג המוכר של חשבון חשכל או מים, אלא מעטפה לבנה פשוטה סגורה, הוא הופך אותה לראות אם רשום עליה שם כלשהו, והוא מגלה את שמו של החברותא מתנוסס עליה.

עוד כמה שניות חולפות ואז הזיכרון מכה בו. 'אוי ואבוי!', הוא חושב לעצמו וקורע את המעטפה במהירות ובהירות. הוא קיבל אותה לפני חצי שנה, הוא לא זוכר בדיוק באיזה יום מן ימים זה קרה. זה היה בסוף חודש אלול, הימים ימי קורונה, והשיגרה המבורכת טרם חזרה. יום אחד היגיע ראש הכולל עם צרור מעטפות לאברכי הכולל כשחיוך על פניו, וסיפר להם שאחד מהתומכים הקבועים של הכולל, התקשר ואמר לו שבימים אלו שרבים חווים קשיים כלכליים, הוא החליט לתת בנוסף לתרומה הקבועה, תרומה נוספת ומכובדת לכל אברך מהכולל.

החברותא לא היה בימים אלו בכולל, והוא לקח עבורו את הצ'ק כדי להעביר לו כשיפגוש אותו, אך שר השכחה דחק את רגליו לתוך תא הכפפות, והשאיר שם את המעטפה. כידוע במחוזותינו תוקפו של צ'ק הוא חצי שנה מיום התאריך שבו, ולאחר מכן ניתן לצור בו על פי צלוחיתו, או לחלופין לחזור לבעל הצ'ק ולנסות לבקש חדש תמורתו, דבר שמאד לא נעים ומכובד לעשות במקרה זה, לחזור אל

להתחיל את היום ברגל ימין
חוויה ראשית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום..**
המייל היומי של 'דרשו'.

מיד כשנכנס ר' צבי הירש ל'חפץ חיים', אמר לו הח"ח, שצריך לנהוג כמו שכתוב בתורה: "כי במקלי עברתי את הירדן ועתה הייתי לשני מחנות", וכל זה עוד בטרם אמר לו ר' צבי הירש, שזה מה שעלה לו בגורל הגר"א שעשה. ר' צבי הירש ביקש מהח"ח שיעשה שוב בעצמו את הגורל, כדי להיות בטוחים שזהו הדבר הנכון לעשותו, שהרי זו החלטה כה גורלית, אך הח"ח סירב ואמר: "אינני רוצה להטריח את הקב"ה יותר"

על הברכה וגלגולי הישיבה, של מרנן בעל ה'חפץ חיים'
וראש הישיבה הגאון רבי משה לנדניסקי זיע"א

"יְבָרְכֶךָ ד' וְיִשְׁמְרֶךָ" (במדבר ו', כ"ד)

בתשעה באב שנת תרע"ד פרצה מלחמת העולם הראשונה. אש המלחמה בערה בכל אירופה, הכוחות הגרמניים כבשו עיר אחר עיר מדינה אחר מדינה. המלחמה הסבה סבל רב לעולם כולו, ובפרט ליהודים שהיו כתמיד הראשונים להפגע. יהודים רבים הפכו לפליטים וחסרי כל. המלחמה המשיכה והכוחות הגרמניים החלו מתקרבים לראדן. יהודים רבים חששו מהיותם תחת שלטונם של הגרמנים, וברחו לתוככי רוסיה.

הח"ח התקשה להכריע מה לעשות, האם להישאר במקומו או לברוח לתוככי רוסיה, הספק היה האם להישאר בראדן ואז צפויים להמצא תחת השלטון הגרמני, ומאידך גיסא החלטה לברוח, טמנה בחובה סכנה, באשר מנוסה עם קבוצה כה גדולה של בחורים, אנשים ומשפחות וטילטל עמם בדרכים בעת מלחמה - יש בה סכנה אולי לא פחות מלהישאר בראדן.

שעת ההכרעה התקרב, וחשובי הבחורים נכנסו לחתנו של הח"ח ר' צבי הירש, ושאלוהו מה עליהם לעשות. ר' צבי הירש נכנס לח"ח ושאלו מה עליהם לעשות, הח"ח ענה: "איני יודע!". שאלו ר' צבי הירש ובכל זאת מה נעשה, ענהו הח"ח שוב: "איני יודע!"...

למחרת בבוקר אמר ר' צבי הירש לתלמידיו, כי לדעתו זו העת בה יש להטיל את הגורל הידוע, הוא גורל הגר"א, ואע"פ שנצטוונו להיות "תמים תהיה עם ה' אלוהיך" - אבל כאשר המצב כה מסובך וקשה, והעתיד לוט בערפל, אין ברירה וצריכים להטיל את גורל הגר"א. ר' צבי הירש הטיל את גורל הגר"א, והתשובה המדהימה שקיבל היתה הפסוק: "כי במקלי עברתי את הירדן... ועתה הייתי לשני מחנות", ר' צבי הירש חש כי קיבל משמים תשובה ברורה לספיקותיו.

מיד נכנס ר' צבי הירש לח"ח, ומיד כשנכנס, אמר לו הח"ח שסבור, שצריך לנהוג כמו שכתוב בתורה "כי במקלי עברתי את הירדן... ועתה הייתי לשני מחנות", וכל זה עוד בטרם אמר לו ר' צבי הירש את שעלה לו בגורל הגר"א...

מיד סיפר רצ"ה לח"ח על תוצאת הגורל, שעלה לו את הפסוק שציטט הח"ח. הח"ח אמר: "אם כן זה טוב מאד". ר' צבי הירש ביקש מהח"ח שיעשה שוב בעצמו את הגורל, כדי להיות בטוחים שזהו הדבר הנכון לעשותו, שהרי זו החלטה כה גורלית, אך הח"ח סירב ואמר: "אינני רוצה להטריח את הקב"ה יותר".

באותו הזמן במקום אחר, עמד רב יוזל, הסבא מנובהרדוק, באותו הספק ובאותה. לא ידע מה לעשות, האם להישאר ולהימצא תחת הגרמנים, או לברוח לרוסיה, ר' יוזל נכנס לבית המדרש, החל להתפלל ופרץ בבכי ואמר: "ריבונו של עולם מה יהיה עם הילדים", כששאלוהו תלמידיו מהם ספיקותיו, אמר להם, שהנה ידועים דבריו של הגר"ח מוואלוז'ין שכח עמידתה של הישיבה הינה בהישארותה במקומה, וא"א לדעת מה יהא עליה כשתעבור למקום אחר.

מאידך גיסא להישאר תחת שלטון הגרמנים, שהינם נושאי דגל ההשכלה - יש בזה סכנה שישפיעו על שלימות אווירתה וטהרתה של הישיבה, אך מאידך ישנה סכנה רוחנית לא פחותה, בברירה וטלטול הישיבה ממקומה. לבסוף הטיל הסבא מנובהרדוק את גורל הגר"א, והפסוק שעלה הורה כי עליו לברוח וכך אכן עשה, והורה

ר' משה לא חש שום בושה, בכך שהפך להיות ירקן. הפשטות שבה חי, מסירותו ואהבתו הגדולה לתלמידיו, גרמה לכך שהיה זה לגביו כמובן מאליו להיהפך למוכר בצל, העיקר שבכך יוכל לפרנס את תלמידיו היקרים

היה בראדן. כעבור שנה, כשהורע המצב הביטחוני בסמילוביץ והסכנות נתגברו, החליט הח"ח שוב לחצות את הישיבה, ואז החליט הח"ח כי בסמילוביץ תשאר הישיבה ולא תיסגר לחלוטין. הח"ח העמיד בראש הישיבה את ר' אלחנן וסרמן, שנשאר עם קבוצת בחורים, בעוד הח"ח ורוב בני הישיבה המשיכו לנדוד לעבר העיר סומיאץ שבפלך מוהילוב.

סבלה הישיבה הגולה של ראדן סבל אחר סבל, הסבל היה רב לפרט והסבל היה גדול לכלל, ורבים מהנודדים נפגעו מטלטולי הדרך, ממחלות ומהרעב הנורא ששרר אז. באחד ממקומות נדודיה של הישיבה בזמן המלחמה, הגיעה הישיבה למחוז מסוים. המחסור בצרכים בסיסיים היה חמור, ואוכל לא היה בנמצא, הממונה על המחוז מטעם השלטונות היה יהודי, ומשלחת מטעם הישיבה ניגשה אליו, וביקשה ממנו סיוע של מעט מזון, על מנת להחיות את נפשם. למרות היותו של הממונה רחוק מהתורה - בקשתם נגעה לליבו, ועשה כל אשר לא ידו על מנת לסייע להם כל משך שהותם באותו המקום. קודם שעזבה הישיבה את המקום, הח"ח בא לאותו המושל והודה לו על עזרתו הרבה, ואף ברכו כי יזכה לאריכות ימים.

אותו מושל סיפר, כי שנים אחר אותה ברכה שבירכו הח"ח, עברו עליו ימים ומצבים קשים ומסוכנים אליהם ניקלע, אך תמיד חש כיצד השגחה מיוחדת שומרת עליו לבל ייפגע. היו מצבים שמיינו ומשמאלו נהרגו אנשים בקרבות ורק הוא ניצל, הדברים הגיעו לידי כך שמפקדיו בצבא - כשהוצרכו לשלוח מישהו למשימה מסוכנת - היו שולחים אותו, בידעם כי לא יאונה לו כל רע.

בהמשך הזמן בעת מלחמת העולם השנייה, היה אותו מושל לשעבר בין הכוחות הרוסים הראשונים שכבשו את ברלין, כשפלשו פנימה רצו לתלות את הדגל הרוסי על בנין הפרלמנט הגרמני, אך

ספק זה של הסבא מנובהרדוק, אפשר שהוא גם מה שעמד מאחורי ספקו של הח"ח, והתלבטותו מה לעשות, ולכן הח"ח בתחילה ענה שאיננו יודע, באשר כל צד שיעשה, טמונים בו סיכונים גשמיים ורוחניים כאחד. אפשר גם כי הח"ח סבר כי זו אחריות כבדה מאד, לעקור מקום תורה ממקומו, ולכן גם שנים אח"כ, בהמשך מנוסתם בהיותם בתקופת בסימילוביץ, וכשהחליט הח"ח להמשיך בנדודיו, הורה לר' אלחנן וסרמן להישאר שם, ולהמשיך את קיום הישיבה שם, הח"ח הסביר, כי באשר המקום נעשה כבר מקום תורה, ולכן אסור לסגורו כליל, אפשר שזה גם עמד בשיקוליו וספקותיו של הח"ח, ביחס לשאלה שעמדה על הפרק אם לעקור מראדן או לא. כאמור, ההחלטה שנפלה היתה לחצות את הישיבה, והח"ח החליט כי יחד עם בני משפחתו ורוב בחורי הישיבה, יחלו במסע ונדידה לתוככי רוסיה, הרחק מהחזית והמלחמה. אמנם היו בחורים שמספרם הגיע לכמה עשרות, שהחליטו בכל זאת להישאר בראדן ולא להצטרף לח"ח.

חלק מאותם בחורים היו כאלו שחששו להיכנס לרוסיה, באשר מצב אזרחותם היה כזה שחששו להימצא ברוסיה, ולכן העדיפו להישאר בראדן. אך רוב בחורי הישיבה החליטו כי הינם מצטרפים לח"ח, ובחודש אלול תרע"ה נפלה ההחלטה המעשית, על חציית הישיבה לשני מחנות, הח"ח ובני משפחתו יחד עם ר' נפתלי, וחתן הח"ח ר' צבי הירש וכן ר' אלחנן, שגם הגיע לראדן, באשר העדיף בשעות קשות אלו להימצא במחיצת הח"ח, ורוב בחורי הישיבה - החליטו שהם בורחים לרוסיה.

ר' משה לנדינסקי שראה כי קבוצה נכבדת מבחורי הישיבה מתעתדת להישאר בראדן, החליט כי כאב לתלמידיו וכקברניט נאמן, לא יכול לראות את תלמידיו האהובים נשארים לבד, ללא מנהיג וללא דואג, למרות שכל מי שיכל לברוח העדיף לברוח, החליט ר' משה להישאר ולהמשיך לנהל את הישיבה, ולדאוג לתלמידיו עד כמה שניתן, הח"ח צירף לר' משה את המשגיח רבי יוסף לייב ננדיק.

חילול ה' דוחה פיקוח נפש

הח"ח ורוב תלמידי הישיבה, רבניה ובני משפחותיהם נמלטו מראדן לעבר עתיד לוט בערפל, היתה זו לגביהם תחילתה של דרך מלאת קשיים וייסורים. הח"ח כמצביא מסור, ניהל את הישיבה והנהיגה בכל בכל נדודיה ובכל דרכיה.

ארע ובעת מנוסתם כשהיו על הרכבת, ראה הח"ח שהשבת מתקרבת, החליט הח"ח כי למרות שהנסיעה הינה פיקוח נפש, הרי חזותם הנראית כרבנית יש בה משום חילול ה' אם ימשיך בנסיעתו בשבת, ולכן למרות הסכנות שבדבר החליט כי יורד בתחנה הסמוכה, וכך, חשוף לסכנות ולפורעים שבת הח"ח בשדה הפתוח במסירות נפש, העיקר שלא יכשל חס וחלילה בחשש חילול ה'...

לאחר שבת המשיכו בנדודיהם, עד שבערב יוה"כ פ' שנת תרע"ו הגיעו לסמילוביץ שבפלך מינסק. הח"ח הודיע על קביעת מקומם שם, ומיד פעל לחידוש הישיבה על כל סדריה עם שיעורים כאשר

גדולה של בצל, מיד רכש את הבצל ופתח חנות לממכר בצל, כשהוא עצמו נעשה המוכר, כשמטרת הדבר היתה לכך, שכל ההכנסות קודש להחזקת הישיבה בראדן...

ר' משה לא חש שום בושה, בכך שהפך להיות ירקן. הפשטות שבה חי, מסירותו ואהבתו הגדולה לתלמידיו, גרמה לכך שהיה זה לגביו כמובן מאליו להיהפך למוכר בצל, העיקר שבכך יוכל לפרנס את תלמידיו היקרים.

ר' משה סיפר לר' אלעזר שמחה, כי העיסוק בחנות לא גרם לו לביטול תורה, באשר כל הזמן המשיך ר' משה למלמל ולחזור על תלמודו, כאשר היה עושה תמיד, ונהג לומר כי מתמיד איננו זה שלומד כל היום, אלא מתמיד זהו אדם הלומד כסדר ללא הפסק, אף כשהוא עוסק במסחר. בהזדמנות אחרת אמר ר' משה: "מה אתם חושבים, שמתמיד זה אדם שלומד שמונה עשרה שעות ביממה? לא! מתמיד זה אחד שמנצל כל זמן שיש בידו ע"מ ללמוד!". והוסיף ר' משה ואמר: "כשהיתה לי החנות לממכר בצל, נו, האם גם שם אי אפשר לנצל את הזמן? הנה בזמן ששקלתי לאשה בצל, תוך כדי השקילה חזרתי על תשעה פרקי משניות בעל פה!".

לאחר תקופה מסוימת שרר מחסור נוסף וחמור באוכל, ובחורי הישיבה רעבו ללחם. ר' משה עשה כל מאמץ לנסות להשיג להם אוכל, אך מאמציו לא נשאו פרי. ר' משה החליט כי ילך לעיירות הסמוכות אולי שם יצליח להשיג אוכל לתלמידיו, מיד שינס מותניו ונסע לעיירה אישישוק, שהיתה במרחק לא רב מראדן, שם הסתובב וחיפש בניסיון נואש להשיג אוכל לתלמידיו. לבסוף הצליח להשיג שק שלם של קמח. לשמחתו לא היה גבול, נטל בשמחה את השק הכבד, וניסה להשיג עגלה שתובילו חזרה לראדן עם האוצר שבדיו, אך מכיוון שהשעה היתה שעת חרום, לא מצא שום כרכרה שתובילנו לראדן. בצר לו החליט ר' משה, כי השק היקר שכה עמל להשיגו - לא ישאירו, העמיס את השק הכבד על גבו, וצעד רגלי את כל הדרך לאורך שלוש עשרה קילומטרים עד לראדן, ולמרות הקושי הרב והעצום שבדבר, ליבו היה מלא שמחה על שסוף סוף יש קמח, ממנו יוכלו להכין אוכל לתלמידיו האהובים.

אם יש קמח יש תורה, ובמסירות נפש שהיתה לר' משה למען תלמידיו, החזירו התלמידים אהבה ולימוד מעבר לכל הכוחות.

(מתוך הספר 'בשבילי ראדן', תולדות חייהם של מרנן ה'חפץ חיים' וראש הישיבה הגאון רבי משה לנדינסקי ז"ע"א)

כיון שהאזור שרץ צלפים גרמנים, כולם חששו מלקחת משימה זו. לבסוף החליטו המפקדים לשלוח למשימה זו את אותו החייל, והוא אכן עלה ללא מורא, בידעו כי ברכת הצדיק תגן עליו, והצליח במשימתו ולא נפגע, ברכתו של הח"ח הגנה עליו לכל אורך חייו.... אחד מתלמידי הישיבה שהיה עמה בגלות רוסיה סיפר, כי קודם עוזבם את המקום, הזמין הח"ח לביתו את מושל המקום מטעם הבולשביקים ואמר לו: "אני נוסע אחרי שבת, אתם הבולשביקים הבטחתם שכשתשלטו יהיה לכל אחד לחם, והנה בזמן שהייתי פה דאגתי לארבעים ושתיים משפחות, ונתתי להם כל יום את האוכל שהיו זקוקים לו. כעת כשאני הולך אין מי שידאג להם, ולכן אני מבקש שתבטיח לי שתדאג לכל מחסורם". המושל שמע את דברי הח"ח ואמר: "רבי, אני מבטיח לדאוג להם!". אחר שהלך הח"ח אמר אותו מושל: "אם כולם היו כמו הרב הזה, לא היו צריכים בולשביקים בעולם..."

יש קמח יש תורה

באותו הזמן, הקבוצה האחרת של הישיבה שנשארה בראדן, סבלה אף היא סבל רב. הצבא הגרמני שכבש את ראדן, מיד עם בואו השתלט על בנין הישיבה, והפכו מקום אכסניה לחיילים. בחורי הישיבה נאלצו ללכת ללמוד במקומות אחרים, שם המשיכו בסדרי הישיבה הרגילים למרות כל הקשיים, כשר' משה והמשגיח ר' יוסף לייב ננדיק, מנהיגים ומנווטים את הישיבה ועמלים כי תמשיך ותתפקד כאשר היה, באותם הסדרים ועם אותם השיעורים כפי שהיה מימים ימימה. ואכן הישיבה המשיכה ושגשגה חרף הקשיים ולמרות הרעב והמחסור.

ר' משה לנדיסקי, כראש ישיבה וכאב רחום לתלמידיו, עמל ללא לאות לדאוג למילוי חסרונם וצרכיהם של תלמידיו, והדבר היה מאד לא פשוט. בתחילה ניסה ר' משה לנסות לאסוף אוכל וכסף מתושבי העיירה ראדן, אך במהרה התברר לו כי גם הם שרויים בקשיים, ואין תקווה כי יוכל להשיג מהם משהו על מנת לפרנס בו את תלמידיו האהובים.

סיפר רבי אלעזר שמחה וסרמן, כי כאשר ראה ר' משה כי מתושבי ראדן לא תצמח הישועה, החליט ר' משה לחפש מקורות אחרים לפרנסת תלמידיו. גילה ר' משה כי ישנה אפשרות להשיג כמות

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

דברי תורתם וסיפורים על גדולי עולם שיום פטירתם חל השבוע

**העיסקה בין מרנן הגרי"י וייס והגר"י קניבסקי זצ"ל • חיבורו הראשון
שמעולם לא התפרסם • כיצד גילה הרב וייס את הזיוף בשטר ההלוואה?
ומה גרם לרבי שלמה זלמן לרקוד בעיצומו של יום חול?**

הרב ישראל ליוש

ביום י"א בסיוון חל היא"צ של הגאון רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל, גאב"ד העדה החרדית ירושלים ת"ו ובעל ה'מנחת יצחק'.

רבי יצחק יעקב נולד בשבת קודש ח' באדר א' תרס"ב בק"ק 'דאלינא' בגליציה, לאביו הגאון רבי יוסף יהודה זצ"ל ולאמו מרת יוכבד באבטשי בת הרה"ח ר' ישראל מייזלעס זצ"ל.

בשנת תרע"ד, כשהיה בן י"ב שנה, פרצה מלחמת העולם הראשונה ומשפחתו עברה למונקאטש, עיר מלאה חכמים, ושם עלה ונתעלה בתורה וביראה, בחברת תלמידי חכמים.

בגיל צעיר מאוד כבר הוסמך להוראה ע"י כמה גדולי תורה, הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל, הגאון רבי שמואל ענגיל זצ"ל והגאון רבי שמעון גרינפלד זצ"ל, ועוד, ואף התכתב בדברי תורה עם גאוני הדור, רבי יוסף ראזין מרוגאטשוב זצ"ל ובעל ה'חקל יצחק' מספינקא זי"ע, ועוד.

בהגיעו לפרקו נישא למרת אלטע רבקה לאה בת הגאון רבי פנחס צימטבוים זצ"ל אב"ד גרוסוורדיין, ואחר נישואיו עבר לגור בעיר חמיו. תיכף הכירו את כוחו בתורה ובהוראה ומינוחו לדומ"ץ בעיר.

בשנת תש"ג החל להדפיס תשובותיו בספר 'דברי יצחק', אך בגזירת המלחמה הנוראה, כמעט לא נשאר זכר ממדהורה זו.

את שנות הזעם עבר בהמלטות, מחבוא ועבודת כפיה, ותיאור הניסים שעבר העלה ע"ג קונטרס 'פרסומי ניסא' והודפס בחלק א' בשו"ת 'מנחת יצחק'.

אחר המלחמה חזר לגרוסוורדיין להציל את רכושו וכתביו, ובראותו את היהודים המוצלים מאש שנשארו ללא משען ומשענה, ובשמוע את קולותיהם זועקים אליו לבל ישאירם לבד, כספינה המטורפת בלב ים, גדלו רחמיו עליהם והחליט להישאר שם ולעכב עלייתו לארץ ישראל, ושם גם עסק רבות בהיתר עגונות השואה.

בשנת תש"ח עבר לאנגליה ומונה לאב"ד מנצ'סטר. השקיע רבות בביסוס הקהילה, ועמד איתן לבל יפרצו בה פרצות. בעת ההיא החל בהוצאת ספרי שו"ת 'מנחת יצחק' ויצא שמו לתהילה כפוסק אדיר, ומצודתו היתה פרוסה על פני תבל.

בשנת תש"ל נקרא על ידי הרה"ק רבי יואל טייטלבוים מסאטמר זי"ע לכהן ב'עדה החרדית' בירושלים. בתחילה כיהן כסגן הראב"ד, בשנת תשל"ב מונה לראב"ד ובשנת תשל"ט, בפטירת רבי יואל מסאטמר התמנה תחתיו לגאב"ד.

בי"א בסיוון תשמ"ט נתבקש לישיבה של מעלה, ונטמן בהר הזיתים בירושלים.

"יְבָרְכֶהָ ה' וַיְשַׁמְרֶהָ... וַיְהִי בַּיּוֹם פְּלוֹת מִשָּׁה לְחָקִים אֶת הַמִּשְׁפָּן..." (במדבר ו' כ"ד, ז' א')

למה נסמכה פרשת ברכת כהנים לקרבנות הנשיאים? שאל הגאון אלפי תשובות בכל חלקי התורה נוכל למצוא בחלקי ה'מנחת יצחק', ולדברי הגאון רבי יצחק יעקב עצמו, הכרכים האחרונים כוללים תשובות רק לעשירית מהשאלות שנשאל מכל רחבי תבל, אלא שבזמנו לא היה בידו להעלות על הכתב את כל התשובות. ועם כל זאת הוא היה ירא הוראה בתכלית. כל פסיקה שלו לוותה בחרדה פנימית עמוקה, והוא היה עונה רק כאשר היה ביישוב הדעת. גם על שאלות שכבר נשאל עשרות פעמים היה אומר: "מען דארף זאך מיישב זיין" [צריך להתיישב בדבר]. ולכן לא היה עונה תשובות כשהוא מהלך בדרך, כי הדרך עושקת את צלילות הדעת.

באחת התשובות הארוכות בד"ץ מכירת חמץ של בני חו"ל בערב פסח, שהרי קיימים הבדלי שעות, אחרי שהוא מקיף את הסוגיא מכל היבטיה ומקורותיה, הוא אינו רוצה להכריע הלכה למעשה, וכותב: "יש לי טרדות רבות, על כן לא אחליט בהלכה..."

ספרו? ספרי הוא רק כמה מערכות פלפולים על מסכת יומא, ואילו ספרו הוא ספר עמוק תשובות ופסקים להלכה ולמעשה, הרי הוא עולה לאין ערוך יותר מספרי בכמות ובאיכות, לכן הנה יש כאן במדף שורה של ספרי קהילות יעקב שהדפסתי מחדש לאחרונה, קח מכל אחד מהם ספר, ותן אותם במתנה לבעל ה'מנחת יצחק'...

וכך יצאה לאור עיסקת הספרים בין הני תרי גדולי הדור, שבענוותנותם ובגדלותם העריכו והעריצו זה את זה.

ליל שבת בבית הכנסת 'זופניק'. לפליאת המתפללים, ה'מנחת יצחק' מחפש אחר נער צעיר ממתפללי בית הכנסת, שלפי מיטב ידיעתם כלל לא היה לו קשר מיוחד עמו.

עברו דקות של חיפושים, ומשלא מצאו, פנה לנאמן ביתו הר"ר משה יהודא שטיינברגר, ואמר לו: "צר לי שלא פגשתי אותך, הוא התחדש היום בקפוטת יפה מאד ורציתי לברכך, אנא ממך העבר לו זאת בשמי!"...

לא רק גאונות בתורה וטוב לב, אצילות ועדינות היו ברבי יצחק יעקב, גם חכמה ופקחות היו בו...

פעם באו לפניו לדין תורה שני בעלי דינים, ביד התובע שטר הלוואה חתום בידי הנתבע, על סכום כסף גדול מאוד.

הנתבע טוען שאכן זוהי חתימתו, אך מעולם לא לוה מהתובע סכום כה רב. ואילו התובע טוען לעומתו: 'שטרך בידי מאי בעי? הרי שטר הלוואה חתומה בחתימתך'...

לאחר שמיעת שני הצדדים שקע ה'מנחת יצחק' בהרהורים, ולאחריהם שאל את הנתבע אם השאיל אי פעם ספר לתובע? הוא קצת היה המום מהשאלה הלא קשורה, ואחר שאימץ את זכרונו, נזכר שאכן השאיל ספר לתובע.

ה'מנחת יצחק' ביקש מהתובע שילך להביא את הספר, בתחילה סירב, אך לא נותרה בידו ברירה, כי הרב וייס עמד על כך שהספר יובא לבית הדין. בלית ברירה הביא התובע את הספר, ולעיני הנוכחים נפתרה התעלומה. העמוד הראשון, בו רגילים בדרך כלל לכתוב את שם בעלי הספר היה גזור, ואז הבינו הכל שהתובע גזר את הדף הראשון, וכתב מעל חתימתו של בעל הספר את שטר הלוואה השקרי.

שאלה חמורה בענייני איסור והיתר, הובאה לפני אחד ממורי ההוראה בירושלים, ומחמת חומרתה חשש לענות עליה מדעתו, ועל כן העלה אותה קמיה שולחנו של גדול ההוראה, מרן בעל ה'מנחת יצחק' ז"ע, ולאחר שבחן אותה מכל צדדיה, פסק את פסוקו.

כשחזר השואל לביתו, פתח בספרי ההלכה, ולתדהמתו ראה כי

יחסי הערכה וידידות שררו בין מרנן בעל ה'מנחת יצחק' ז"ע ובעל ה'קהילות יעקב' ז"ע, וע"כ תעיד העובדה הבאה שמספר הרב מנחם מנדל גרליץ: יהודי תלמיד חכם מירושלים עלה לבית מרן ה'קהילות יעקב' ודן עימו בענין הלכתי עפ"י מה שכתב בספרו, והוא התבטא: "כל מה שכתבתי בספרי, לא כתבתי להלכה, אלא לפלפולא בעלמא".

"בספר 'מנחת יצחק' - סיפר האברך למרן הסטייפלער - 'בחלק ח', שיצא לאחרונה, מסתמך המחבר רבות על מה שכתב מרן בספרו 'קהילות יעקב'."

"להלכה, חס ושלום!" - הגיב הסטייפלער - "אין לסמוך על ספריי להלכה!", וביקש מהאברך: "כיון שלא ראיתי עדיין את חלקו החדש של ספר 'מנחת יצחק', אם תזדמן שוב לבני ברק הביאו לי", ותיכף הוציא מכיסו סכום כסף, ומסרו לידי האברך עבור החלק החדש של ה'מנחת יצחק'."

האברך שהיה מקורב למרן בעל ה'מנחת יצחק' זצ"ל, אמר למרן הסטייפלער זצ"ל שכנראה לא יאות הרב וייס לקבל את הכסף, ובודאי ירצה לשגר לו הספר במתנה.

אך הסטייפלער התנגד ואמר: "אני רוצה לחזקו ולעודדו שיוציא לאור את כל התשובות שפוסק, והרי ממון רב נצרך להדפסת ספרים, אך מכיוון שאתה מכירו ואתה יודע שלא יחפץ לקחת ממני הכסף, לכן אל תספר לו שאני הוא הקונה ואמור לו שמאן דהוא רוצה לקנות ממנו את ה'מנחת יצחק' חלק ח', ואז יקבל את הכסף..."

האברך שידע עד כמה מעריץ הגרי"י וייס את מרן הסטייפלער נענה שוב ואמר: "הרי עונג רב יהיה לו אם יידע שמרן ה'קהילות יעקב' מעוניין בספרו..."

הסכים עימו הסטייפלער, ומיד עלה ברעיונו עצה כיצד להביא לו בכל זאת כסף עבור הספר: "אתן לך רק חצי ממחיר הספר, סכום פעוט כזה בוודאי יסכים לקבל ממני..."

כשעלה האברך אל מרן הגרי"י וייס זצ"ל, וסיפר לו כי הסטייפלער רוצה לרכוש ממנו את החלק החדש בספר 'מנחת יצחק' ומסר לו הכסף, מיד הוציא הרב וייס ספר ורשם עליו: "אל כבוד הגאון הגדול רשכבה"ג בעל ה'קהילות יעקב' שליט"א, חותם בידידות ובהוקרה מרובה, יצחק יעקב וייס, המחבר", וכמובן סירב לקבל את הכסף.

האברך אמר לו שמרן הסטייפלער הפציר בו כמה פעמים, שיעביר הכסף ולפחות חצי ממחיר הספר, או אז אמר לו הרב וייס, שיבקש מהסטייפלער שיתן לו בתמורה את ספר 'קהילות יעקב' האחרון שהוציא.

כששוב בא האברך לבית מרן בעל ה'קהילות יעקב', הביא לו את ה'מנחת יצחק' החדש, ולאחר שעלעל בו מעט ועבר מקופיא על כמה תשובות, שיבח מאוד את הספר ואת מחברו, וכשמסר לו חזרה את הכסף ואמר לו שהרב וייס רוצה בתמורה את החלק החדש ב'קהילות יעקב', אמר הסטייפלער: "הנה הספר שהוצאתי לאחרונה, על מסכת יומא, אולם מה ערך ספרי הקטן לעומת

הפסק נסתר מדברי 'מגן אברהם' מפורשים, ומאוד רצה להפנות את תמיהתו לבעל הפסק, רבי יצחק יעקב, אך מנגד, יראת הכבוד שהיתה לו כלפי רבי יצחק יעקב, מנעה ממנו לעשות זאת. לאחר לבטים רבים החליט לגשת ביראה, ולשאול על דברי ה'מגן אברהם' הסותרים את הפסק, ויהי אך הגיע לבית משפחת וייס, תכונה רבה שררה שם עקב שמחה משפחתית שעמדה להיערך שם. הוא עמד שם בפנינת החדר, מהסס אם להפריע לרב בשעה זו, אך מיד כשהבחין בו הרב, אמר לו בחיוך: "בוודאי הגעת בגלל דברי ה'מגן אברהם', גם דבריו היו בכלל השיקולים, ובכל זאת פסקתי כפי שפסקתי..."

כשהיה הגרי"י וייס אך בן חמש עשרה, נקלע לידו ספרו של הגאון האדיר רבי יוסף ענגיל זצ"ל 'גבורות שמונים', ובו שמונים תירוצים על קושיא אחת בסוגיא חמורה בקדשים. הרב וייס התפעל מאוד מרעיון הספר ומגאונותו המופלאה, והרי 'קנאת סופרים תרבה חכמה', וחשקה נפשו גם לחבר קונטרס בסגנון זה, ומיד החל בכתיבת עשרות רבות של תירוצים על קושיית התוס' בכתובות טו א, ונשארו שם בצ"ע על דברי ר' שמעון בסוגית 'קבוע'. ואף קרא לקונטרס בשם 'ר' שמעון לשיטתו', כי בחיבורו קישר בגאונות אדירה בין מאמרי ר' שמעון לכל אורך הש"ס, וגייש את כולם לשיטה מרכזית אחת.

זו היתה יצירה מופלאה, וכל מי ששמע עליה או ראה חלק ממנה התפעל מאוד, ובמיוחד מגילו הצעיר של המחבר. כוחו האדיר בתורה התגלה שם במלוא עוזו, ולעין כל ניכרה בקיאותו העצומה בסוגיות הש"ס והפוסקים.

במהלך כתיבת הקונטרס, נסע הרב וייס לקבל סמיכה והיתר הוראה מהגאון רבי שמעון גרינפלד זצ"ל בעל 'שו"ת מהרש"ג', ששהה אז בעיירת המרפא 'נעליפינא' לצורך בריאותו, ולאחר שהשתעשע עמו בדברי תורה וניסה אותו בכל מקצועות התורה, בתלמוד ובשולחן ערוך, ונוכח שאינן פינה שאינו שולט בה, הכתירו לאלתר בכתר הוראה, ובכך נסמך למורה הוראה בישראל. הגרי"י וייס ניצל ביקור זה להראות למהרש"ג את 'יצירת המופת ר' שמעון לשיטתו', ע"פ רעיונו של הגר"י ענגיל 'גבורות שמונים', אך הוא הניאו מלהתעסק בזה, כי הוא התנגד מאוד לדרך הפלפול, כפי שהיה נהוג אז, ואמר לרבי יצחק יעקב כי עליו להשקיע יותר בלימוד דרך העיון והפשט ובהלכה למעשה, ולא יתעסק בפלפול כלל.

באותה תקופה, היה בעיירת המרפא גם הגאון מהר"ש ענגיל זצ"ל בעל 'שו"ת מהר"ש', והרב וייס ניצל הזדמנות זו כדי לקבל אף ממנו היתר הוראה. כשבוע ימים עמד אצלו בכור המבחן, ואת הבחינות היה עורך לו תוך כדי הטיול היומי שערך לצורך בריאותו. ואף מהר"ש ענגיל, ככל רואיו, התפעל מאוד מעוצם ידיעותיו וגאונותו של עלם צעיר זה, והעניק לו סמיכה ותיארו שם בתארים מופלגים ונדירים.

במהלך אחד הטיולים פגשו במהר"ש גרינפלד, והלה הציג את הגרי"י בפני המהר"ש ענגיל, תוך שהוא משבח מאוד את גדלותו בתורה, ואף סיפר לו על הקונטרס 'ר' שמעון לשיטתו' ועל התנגדותו להמשך ההתעסקות בו, כי עליו להשקיע באסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

לאחר מכן, נפגש שוב הרב וייס עם הגר"ש ענגיל, ואז אמר לו שהוא חולק על המהרש"ג וכי עליו להמשיך לעסוק בכתיבת הקונטרס, שמאוד התפעל ממנו, כי 'ר' שמעון לשיטתו', היינו ר' שמעון גרינפלד לשיטתו המתנגדת לדרך הפלפול, אבל באמת יועיל לו אם יעסוק מעט אף בפלפול.

אבל למעשה הרב וייס לא המשיך לעסוק בחיבור זה, ועסק יותר בעסק ההלכה, ועד היום מונחים הכתבים אצל בנו, והגר"ר משה שיינברגר ששמע את פרטי המעשה מהגרי"י וייס זצ"ל, זכה לראות את הכתבים הללו.

סייעתא דשמיא מופלאה לוותה את הגאון רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל בכל פסקיו, לבל תצא תקלה מתחת ידו. מסופר שפעם הגיעו לסדר אצלו גט, ולאחר שסיכמו כל הצדדים וכבר נכתב הגט, נטל רבי יצחק יעקב את הגט כדי לעיין אם נכתב כשורה, ולפתע נפל כובעו על הדיו והוא נשפך על הגט, עד שחלקו לא היה ניתן כלל לקריאה.

אך מלבד שפסל הרב וייס את הגט, גם סירב לבקשת המשפחה לערוך לאלתר גט חדש, והסביר שאם מן השמים נפסל הגט באופן מופלא כזה, סימן הוא שיש איזה פגם בגט, ועל כן יש לבדוק שוב את כל הפרטים ולשוב למחרת.

ואכן, כאשר באו למחרת לבית הדין, אמר אב האשה שאכן נזכר שיש לבתו שם נוסף, והוא כלל לא היה מוזכר בגט שנפסל. שמח הרב שמחה גדולה, על שמן השמיים סייעו בידו לבל יוציא חלילה מיידו גט פסול.

יום שגרתי בביתו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, ולפתע הוא פוצח בריקוד...

"מה זאת?" - תמחו בני ביתו - "לשמחה זו מה עושה?". "זה עתה נודע לי שהגאון בעל ה'מנחת יצחק' הגיע לגור בארץ, ושמחתי גדולה מאוד עד כדי ריקוד..."

בתום הריקוד, הסביר לבנו הגר"ר ברוך זצ"ל, שמאז פטירת הגאון מטשיעבין זצ"ל, אינו רגוע, כי לא השאיר אחריו רב חסידי בקנה מידה שלו, וכעת, כאשר שמע שהרב וייס הגיע לארץ ישראל הרי זו שמחה גדולה, כי מעתה יש מי שימלא את מקומו בשיעור קומה כמו הרב מטשיעבין זצ"ל.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

"השיב לי מורי חמי", "אינני יודע כי לא בדקתי את זה, אבל אני יכול להאמין דבר כזה על הרב בענגיס..."

"הנה כי כן אנחנו רואים שלכל תלמיד חכם יש ייחודיות מופלאה. הרב בענגיס! אנחנו לא מסגולים להבין את המשמעות! תראו לי מישהו שיכול לומר את 'אשרי יושבי ביתך' מהסוף להתחלה בלי להסתכל בספר. אתה יכול לומר לי מה המילה שכתובה לפני 'עיני כל אליך ישברו'? לא. הוא יכול היה לומר כך את כל הש"ס מהסוף להתחלה... זה מבהיל על הרעיון!

חלקה השני של השיחה המרתקת אודות שקידתו המופלאה של מרן זצ"ל, יופיע אי"ה בגיליון של השבוע הבא.

המשך מעמוד 7 | הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א

לנשים. היה שם ציבור ענק של נשים, ורציתי להדגיש בעיקר את הנקודה של "כל כבודה בת מלך פנימה".

בתוך הדברים ציטטתי, בשם אומרו, את אמרתו זו של רבי שמחה'לה מונד זצ"ל, בשם הרב הקדוש רבי יששכר דב מבעלזא.

למחרת בבוקר קיבלתי טלפון מיהודי בהול שאמר לי: "רבי אהרן! אתה לא יודע מה עשית לי! הרסת לי את החיים! יש לי בעיות כה רבות בבית סביב העניין הזה. כל פעם שצריכים לצאת, ממש בכל פעם, אשתי מעכבת אותי... אתמול היא חזרה מהכנס בתרועת ניצחון ואמרה לי: 'אתה רואה? הרב טויסיג אמר שזה קומפלימנט לבת ישראל לעכב את בעלה'... מה יהיה עכשיו? כל פעם היא תתעכב יותר ויותר..."

אמרתי לו, ואני מדגיש זאת לכולם: לא התכוונתי לומר שזה קומפלימנט לבת ישראל לעכב את בעלה. התכוונתי בסך הכל לומר, שיש חלק קדוש בענין, שאם הבעלים ידעו אודותיו, זה עשוי להקל על מתחים וכעסים השכיחים בשעות אלו של יציאה... (מתוך 'כבודם של ישראל')

היה תלמיד חכם מופלג ועצום מאוד והידע שלו היה מופלא מאוד והוא הכיר את כל ספרי השו"תים של גאוני אשכנז וארצות אירופה באופן מופלא מאוד, אבל הגר"צ פראנק היתה לו ייחודיות שהוא היה בקי בכל ספרי השו"ת, אשכנזים וספרדים כאחד, וידע אותם על בוריים, זה היה משהו יחודי לרבי הערש פסח פראנק...

"בהזדמנות אחרת אמרתי למורי חמי זצ"ל, שה'עולם' אומר שהרב בענגיס ידע את הש"ס כולו בעל פה באופן כזה מופלא, עד שהוא היה מסוגל לומר את כל הש"ס הפוך, מהסוף להתחלה בעל פה, בלי להסתכל בספר בכלל... שאלתי את השווער זצ"ל אם אכן נכונה השמועה.

לכל בת ישראל!

הנה, דוד המלך קובע בתהילים (מה, יד): "כל כבודה בת מלך פנימה". הכבוד השמור לכל בת ישראל, שכל אחת שמחה וגאה בו, הוא להיות בבית פנימה, ולא, חלילה וחס, להיות 'יצאנית' - לצאת בחוץ.

ומה נעשה, הרי היום כל אחד מוכרח לצאת החוצה: פעם לחתונה, ופעם לבר מצוה, פה ל'תנאים', ומשם בסיעתא דשמיא ל'שבע ברכות'. שה' יעזור שיהיו אלו רק אירועים של שמחות, אבל זוהי מציאות החיים: צריכים לצאת מהבית!

לכן, בכל פעם, שבת ישראל צריכה לצאת מהבית - 'מתעורר' עיכוב כל שהוא, שמשאיר אותה למשך זמן נוסף 'פנימה' בבית.

'יציאה מהבית' ו'בת ישראל' - הם תרתי דסתר. משום כך נוצרים העיכובים. ושבת הוא להן, לבנות ישראל הקדושות והטהורות, שחדורה בהן הכמיהה להיות: "כל כבודה בת מלך פנימה".

אני מוכרח לומר לכם מורי ורבותי, עם חיוך על הפנים: פעם ביקש ממני מרן הרב וואזנר זצ"ל שאדבר בכנס גדול שנערך

המשך מעמוד 8 | הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

סליחה אם נאלצת לדפוק זמן רב בדלת!..."

ראש הישיבה עשה כל טצדקי, כדי להוכיח לאורחו שהוא נרדם על מיטתו ולכן לא פתח את הדלת.

"הדבר היה נראה מוזר עד מאד", אמר החברותא, "כיון שמעולם לא קרה לי כדבר הזה, שאבוא לביתי של הגאון ואמצא שהוא ישן..."

השעה היתה יחסית מוקדמת, בסביבות תשע וחצי בלילה, ולא איש כהרב גניחובסקי ילך לישון על מיטתו בשעה כזו, ועוד בבגדי-שינה...

אין זאת אלא שהגר"א גניחובסקי שמע את צלצול הפעמון, והבין שאם יפתח את הדלת מיד, כמו שהוא עושה תמיד, החברותא ירגיש את עצמו במצב מאד לא נח, על חילול השבת בשוגג, ולכן כדי למנוע זאת, עשה עצמו כמי שנרדם על מיטתו, ואם כן החברותא יהיה בטוח שהרב לא שמע את הצלצול, וחסל סדר ביזיון!

יתרה מזאת: עדיף היה לרב גניחובסקי לבייש, כביכול, את עצמו, על שנרדם על מיטתו, והעיקר לא לגרום לבזיון לחברותא!

(מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמד')

מידי ליל שבת, לומד היה הגאון בחברותא עם אברך תלמיד חכם. באותו ליל שבת שעליו אנחנו מדברים, הגיע החברותא כרגיל לביתו של הגר"א גניחובסקי, וארע לו מקרה מצער; הוא לחץ בטעות על כפתור הפעמון שליד הדלת, וקולו של הצלצול נשמע בכל הבית. והנה, למרות קולו החזק של הפעמון, לא ניגש בעל הבית זצ"ל לפתוח את הדלת, כהרגלו מידי ליל שבת. האברך המתין זמן מה, ומשלא פתחו לו סבר החברותא שהרב גניחובסקי לא שמע משום-מה את הצלצול, והחל לדפוק על הדלת פעם ופעמיים. אבל גם אז לא נשמע רחש כלשהו מן הבית, ואיש לא ניגש לפתוח.

כיון שהיה בטוח שהגאון רבי אברהם גניחובסקי נמצא בביתו, המשיך הת"ח לדפוק ולדפוק. ואכן, המאמצים נשאו פרי...

לאחר דקות ארוכות של נקישות, פותח הגאון את הדלת בבגדי שינה, ועושה רושם כמי שמתמתח לאחר שקם מן השינה, תוך כדי שפשוף העיניים, ופעולות נוספות הנעשות בעת שהאדם קם ממיטתו, ואז הוא אומר לחברותא בנימה של התנצלות: "אני מבקש

להיווכח כי הכל כבר נלקח, ולא נותר דבר..."

מספר פעמים התבטאה אמא, אמנם ללא תרעומת, אלא מתוך השלמה: "איש אינו מבקש ממני רשות באשר לנעשה בביתי. אנשים פשוט שכחו שאני מתגוררת כאן". פעם גם אמרה: "אין לי בביתי אף פינה פרטית, ובמשך היום - אף לא דקה פרטית אחת". וזאת מבלי להזכיר את המחיר הכבד של הגניבות, שהתרחשו בבית לעיתים שאינן רחוקות כלל...

בל נשכח שאמא אהבה מאוד ניקיון וסדר, ובשנים קודמות היתה מספרת לנכדות: "היום שטפתי את הבית בשעה ארבע לפנות בוקר". עם כל זאת, אמא לא ניסתה לשנות את צביון הבית, אלא כפי שסיפרתי - אף 'טיפחה' זאת.

מדוע?

אמא היתה מושלמת במידת החסד. היא ידעה כי בבית שכזה יתעודדו מרי נפש, ישמחו נדכאים, יתחזקו מסכנים ויתרפאו לבבות שבורים. היא ויתרה על המינימום שבמינימום שכל אשה זקוקה לו - קן פרטי המתנהל על פי רוחה, טעמה ורצונותיה - כדי לגרום לזולת לחוש נעים יותר.

ואכן, המטרה הושגה. בצילה של אמא חשו הכל רצויים ואהובים, שמחים ומאושרים.

(מתוך הספר 'בית אמי')

הדירה וחדרו לכל פינה. היו אלו 'קוויטלאך' שבהם כתבו אנשים את שמותיהם לתפילה ולברכה. אמא היתה מברכת, והנכדים היו פותחים את הפתקים בפני אבא, שבירך אף הוא, ובערב אמר על כולם פרק תהילים (כפי שנוהג עד היום). נוכחותם של האנשים בכל חדרי הבית, גרמה שלא פעם היינו מוצאים פתק כזה בתוך המלח או הסוכר...

נראה שהסיפור הבא ימחיש עד כמה היה הבית הפקר לכל:

יונה קיננה במרפסת ביתנו, ואמא שמחה מאוד: "נזכה לקיים מצוות שילוח הקן!".

לשמע הדברים, הביעה אחת הנכדות את תמיהתה בפני אבא: "והלא כתוב 'כי יקרא קן ציפור', ופסוק זה מלמד שמדובר בשטח הפקר, ולא בתוך הבית!".

"הבית פה - כולו הפקר!", השיב לה אבא בבדיחותא. "כל אחד נכנס ועושה מה שעולה בדעתו..."

דרכה של אמא - להפוך את ביתה לרשות הרבים ולהפקירו לכל - לא היתה קלה בעבודה. אמנם נראה היה כי הדבר נעשה בטבעיות, אך לא כך היו פני הדברים.

יום שיש אחד נראתה אמא עומדת ליד המקרר.

"לפתוח?", תהתה בקול.

"אם קשה לרבנית לפתוח, אני יכולה לעזור!", הציעה אחת הנשים שבאה להתייעץ עמה.

"לא!", השיבה אמא, "לא קשה לי לפתוח, אלא שאני חוששת

המשך מעמוד 19 | הרב בנימין בירנצוויג

של מארק המשוגע'. זו היתה גדלותו של ראש ישיבת 'באר יעקב' זצ"ל, שבדבקונו בשירת ה' היה נוהג חסד עם אחרים, ומדביק את כל סובביו שיצאו אחר שירתו, מרוממים ודבקים בה' יתברך.

פעם אחת הסב הגאון רבי משה שמואל זצ"ל עם תלמידים, ושר עמם את הניגון הישיבתי הידוע 'אמר אביי', כשהוא מציע בפניהם נידון הלכתי מעניין הנגזר משיר זה.

הוא סיפר שהרבי ר' יואל מסאטמר שאל את מרן החזו"א האם באמירת המילים 'אמר אביי' מקיים האדם מצוות תלמוד תורה, או שמא רק באמירת המימרא עצמה? והנה אמר הגאון ר' משה שמואל: "ממה נפשך, אם מקיימים מצוות תלמוד תורה בעצם הזכרת המילים, אז עכשיו כשאנו שרים מילים אלו, אנו שרים מתוך מצוות תלמוד תורה, ואם אין מקיימים במילים אלו מצוות תלמוד תורה, הרי שאת מתיקות המילים של 'אמר אביי' אי אפשר לקחת! כמה אנחנו אוהבים את אביי!!!..." ושב לנגינתו בדבקות עצומה.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג,
כתבו ל: 7622500@gmail.com

המפליגה בתורה ומהיותו מגדולי מרביצי התורה מעתיקי השמועה, שהיה משקיע בעולם הנגינה כפי שקבל מרבו בעל ה'ברכת שמואל' זיע"א, ורבים מנגינותיו התפרסמו בעולם הישיבות, והם השראה לשירת דבקות בבורא יתברך.

קלטת או דיסק מנגינותיו לא יצאו בחייו, אבל קלטת אחת מנגינותיו כן יצאה, ושמה היה 'מארק המשוגע', וכך היה סיפור הדברים: בבאר יעקב שכן בית חולים לחולי נפש, ואחד הטיפוסים ההזויים ששבית חולים נקרא 'מארק המשוגע', הוא היה יהודי גלמוד וערירי שניצל מהתופת של השואה, והיה שבור ורצוצ בגופו ונפשו.

רק הנאה אחת נותרה לו בחייו: פריטת צלילים של מנגינות על הכינור שהיה ברשותו. שמעו של הגאון הגדול רבי משה שמואל זצ"ל ועוצם שירתו המרגשת הגיעו לאזנו, ומני אז - הדקות השמחות ביותר בחייו היו, כאשר הגיע לנגן יחד עם ר' משה שמואל את מנגינותיו כשהוא לצידי. וכך רבי משה שמואל זצ"ל היה יושב ליד 'מארק המשוגע' מנגן את ניגוניו הדבקים, ואותו מארק מלווה את ניגוני ר' משה שמואל בכינורו, וכך במשך הזמן הקליט אותו 'מארק' את ניגוניו עם ר' משה שמואל, והוציאם בדיסק שקראו לו 'הדיסק

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

תלמודו. כאשר בא בקשרי שידוכין, הבטיח שישגי ממשפחתו חמש מאות לירות לצורך החתונה, אך מזלו לא שפר עליו, ולא הצליח להשיג את הסכום הזה.

"בעוד שבוע ימים יחול התאריך שנקבע לחתונה", תינה הבחור את צערו ודאגתו לפני הרב, "ואם לא אשיג את הכסף - החתונה עלולה להתבטל". הבחור ודאי לא ציפה שרבי רפאל ברוך יציא את הכסף מכיסו, אך להפתעתו ענה לו הרב: "תן לי את שעונך כמשכון, ואעניק לך בהלוואה את הסכום שאתה זקוק לו".

וכך היה. החתן נתן לרב את שעונו, ובתמורה למשכון זה, שהיה שווה חמש לירות, נתן לו הרב הלוואה על סך חמש מאות לירות... אבל בכך לא תם הסיפור. הרב ענד את השעון הפשוט על ידו, והראה אותו לבני ביתו ולתלמידיו. "ראו איזה שעון נאה!", אמר להם. "קבלתיו מהבחור כמשכון...". מאוחר יותר שאלוהו: "מדוע עונד הרב שעון פשוט שכזה? מה עניין מצא בו?".

ענה להם רבי רפאל ברוך: "אמנם אני זקוק לשעון הזה, אך הבחור קיבל ממני הלוואה כה גדולה בתמורה למשכון כמעט חסר ערך, רציתי שירגיש שהמשכון שנתן לי הוא בעל חשיבות, וגורם לי לקורת רוח".

צא ולמד כמה חשובה הזהירות בכבודו של כל אדם מישראל! אם נזכה להרגיש כך, תתרבה האהבה והאחוה בישראל, וישרור השלום, שהוא כלי מחזיק ברכה לישראל.

(מתוך הספר 'משכני אחריו')

הוא לחוש צער ולחשוב עד כמה הזקין הוא, וכמה קשה הליכתו. זה עניין של ביזיון הבריות, וכדי לא לבזותו, עדיף שימתינו להם מעט, ובלבד שלא לצער את הזקן... [אולם ענין זה הוא בדרך כלל, רק כשישנה היכרות בין השנים, וגם ששניהם מבוגרים וכדומה והולכים באותו שביל].

זה ענין של רגישות.

לכן מאריכה התורה כל כך בפרשת קורבנות הנשיאים, ומפרטת שוב ושוב את הקורבן בדיוק נמרץ, כדי שלא תיגרם לאף נשיא חלישות הדעת והרגשת פחיתות.

התורה מוצה אותנו ציוויים רבים על זהירות מופלגת בכבוד הזולת. תפקידנו בזה העולם הוא לטפח את המידות האציליות ולזכנן, לרכוש ענווה ואהבת הבריות.

בניו של מרן גאון ישראל, רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, סיפרו, שאביהם לא היה מדרבן אותם בדברי מוסר שיהיו גדולי הדור או צדיקים, עיקר חינוכו היה תמיד להרגיש את נפש הזולת. הוא היה אומר, שאדם שאינו מרגיש את נפש הזולת - אינו בגדר אדם, והריהו כבהמה, ואולי אף פחות מבהמה!

בענין זה, של זהירות בכבוד הזולת, נביא עובדה מאלפת מחייו של האי גאון, צדיק וחסיד רבי רפאל ברוך טולידנו, סבו של מחותני הגאון רבי נסים טולידנו זצ"ל.

רבי רפאל ברוך, חסידא קדישא ופרישא, היה דיין ואב בית דין בעיר מקנס שבמרוקו. פעם הגיע אליו בחור אחד שישב ושקד על

המשך מעמוד 18 | פרויקט 'אבות ובנים'

הלומדות בבית ספר שהיה לא רחוק, נתתי לכל ילד לחמניה עם שוקו, ולתלמיד שלי נתתי שייקח גם לאחיות שלו שלומדות בבית הספר. "באותו ערב הרמתי טלפון לגורם בקהילה של אותה משפחה, ומאז הם דאגו לעניין ובאמת הילדים אכלו היטב, גם בבוקר וגם בצהרים ובערב, היה להם אוכל מבושל וכריכים עם ירקות ופירות, והילדים פשוט התחילו לפרוח!

"זה רק סיפור אחד מיני רבים. בשנות עבודתי ראיתי אינספור מקרים של ילדים, שבשנים קודמות לא הצליחו, ופתאום אצל מלמד אחר התחילו לפרוח, כי הוא הצליח לפענח את הסיבה ואת הגורם לחוסר ההצלחה שלהם, למרות שקודמיו לא הצליחו.

"לפעמים זאת בעיה בראייה, שגורמת לכך שהילד לא מצליח לקרוא וממילא נכשל בלימודים, לפעמים זה עניין של קשב וריכוז, בעיות במשפחה, מצוקה חברתית ועוד ועוד. לא תמיד אפשר לפתור את הבעיה, אבל כשמוצאים מה הגורם לקושי של הילד, אפשר לסייע לו לנסות להתגבר עליו.

"אז זה הכלל הראשון!", מסכם אבי מורי את הנושא, "לתת לכל ילד הזדמנות. גם אם זה נראה שאין לו סיכוי בכלל". את הכללים הנוספים, תוכלו למצוא בעז"ה במגזין 'בית היין', שיופץ אי"ה בתחילת שבוע הבא.

לתלמידים מתקשים כמעט לא היה קיים. היו ילדים מוצלחים והיו ילדים עם 'ראש בטטה'. ככה זה עבד. מי שלא הצליחו לעזור לו בדרכים הרגילות, פשוט נשאר ילד מסכן וגדל להיות מבוגר מסכן ברוב המקרים.

"החלטתי לשים עליו עין, ובהפסקת האוכל בדקתי מה קורה איתו. נדהמתי לגלות שהילד לא אוכל.

"למה לא הבאת אוכל?", שאלתי, "אכלתי כבר בבית", הוא השיב, והרגשתי שהתשובה הזאת לא ממש מדויקת.

"התחלתי לחקור אותו בעדינות, 'מה אכלת?', 'אתה רוצה לאכול עוד?', 'אתה רעב?'. ואז הילד נשבר והודה שהוא לא אכל כלום, כי אין אוכל בבית.

"התברר שאמא שלו סובלת ממחלה כלשהי, ופשוט לא יכולה לתפקד. האבא עובד מחוץ לעיר ויוצא מוקדם מאוד מהבית, והילדים מתארגנים לבד והולכים ללימודים, אין מי שיקנה להם לחם וחלב, ולחיידר הם הולכים רעבים...

"הלכתי למכולת הקרובה, קניתי לו לחמניה עם שקית שוקו, והילד התנפל על האוכל וחסל אותו בתוך רגעים ספורים. הבנתי שזה לא רק הוא, זה כל האחים והאחיות. 'צאתי למכולת פעם שניה, קניתי לחמניות ושקיות שוקו לכל האחים שלומדים בחיידר, וגם לאחיות

סיכום שבועי ב'דף יומי' בהלכה'

◆ האם ניתן לתקוע בשופר בשני בתי כנסת סמוכים בו זמנית?

◆ 'שברים תרועה' - בנשימה אחת או בשתי נשימות?

◆ כמה תקיעות יש לתקוע בכל מחלקה בבית החולים?

מהלכות תקיעת שופר

- על מנת לצאת ידי חובה בשמיעת קול השופר, צריך שהתוקע יתכוון בתקיעתו לשם מצוה, ולהוציא את השומע ידי חובתו; וכן צריך שהשומע יתכוון בשמיעתו לצאת ידי חובת המצוה.
- בתקיעת שופר, צריכים התוקע והמקריא להקפיד שלא להתחיל בתקיעה לפני סיום ההקראה, ושלא להתחיל בהקראה הבאה לפני סיום הקריאה.

- שני בתי כנסת הסמוכים זה לזה, ומפאת סמיכותם יתכן שיתערבו קולות התקיעות זה בזה - יש להקפיד שלא יתקעו בשניהם באותו הזמן.

- בתקיעה בתוך בור או מערה, בצאת קול התקיעה החוצה, עלול להתלוות אליו קול ה'ד המטשטש את קול השופר, והעומדים בחוץ ושומעים קול נוסף זה לא יצאו ידי חובתם. ומרתף דינו כבור, אך אם יש בו חלונות הפונים החוצה, יתכן שאין דינו כבור. וספק זה מצוי בבתי כנסת שבמקלטים, או בקומות תחתונות של בתים פרטיים, אשר רוב גובהם מתחת לפני הקרקע, וחלונותיהם סמוכים לתקרה, מעל פני הקרקע. ואף בתוך בית כנסת רגיל, אם יש בו תקרה אקוסטית המפזרת את גלי הקול - יש לבדוק אם בכל המקומות נשמע רק קולו הטבעי של השופר.

- נשים פטורות ממצוות עשה 'שהזמן גרמן', ובנוגע לברכת המצוה - לדעת השולחן ערוך אסור להן לברך, ולדעת הרמ"א מותר להן לברך.

סוגי התקיעות ומספרן

- מצות תקיעת שופר כוללת שלוש תרועות, שלכל אחת מהן תקיעה לפניה ותקיעה לאחריה. ותרועה זו, ספק בידינו אם היא ה'שברים', ה'תרועה', או שניהם יחד, ולכן אנו תוקעים שלוש פעמים תשר"ת תש"ת ותשר"ת.

- לשיטת רש"י, אורך התרועה הוא שלושה קולות קצרים, המכונים 'כוחות', או 'טרומיטין', ואורך השברים הוא לפחות ששה 'כוחות' - דהיינו, שני כוחות לכל אחד משלושת חלקי השברים.

- ה'שברים', הם שלושה קולות בזה אחר זה, ובנוגע לצורת הקולות, ישנן שתי שיטות. שיטת הרמב"ן, שקול זה שבור באמצעו, ושיטת הריטב"א, שקול זה הוא כקול התקיעה, רק קצר יותר.

- לשיטת הריטב"א והריב"ם, אורך התרועה הוא תשעה קולות קצרים, וזהו גם אורך השברים, כלומר, שלושה קולות קצרים לכל אחד משלושת חלקי השברים. ולכתחילה יש לנהוג כשיטה זו.

- הראשונים נחלקו בנוגע ל'שברים תרועה' שבסדר תשר"ת: יש אומרים שצריך לתקועם ב'שתי נשימות', ויש אומרים שצריך לתקועם ב'נשימה אחת'. לדעת המשנה ברורה, בשתי נשימות יש להפסיק 'כדי נשימה' בין הקולות, ובנשימה אחת אין להפסיק יותר מכדי נשימה, אך יש להפסיק מעט; ולדעת החזון איש, בשתי נשימות יש להפסיק בין הקולות פחות מכדי נשימה, ובנשימה אחת אין להפסיק ביניהם כלל.

- התוקע בשופר במחלקות שונות של בית החולים, ואין בכוחו לתקוע שלושים קולות בכל מחלקה, עדיף שיתקע עשר קולות - תשר"ת, תש"ת, תר"ת - בכל המחלקות, מאשר שיתקע קולות רק בחלקן, והאחרות תיוותרנה ללא תקיעות כלל.

טעויות בתקיעת שופר

- תוקע שטעה בסדר תשר"ת, ולאחר שתקע שנים מתוך שלושת חלקי השברים, החל לתקוע את התרועה - בדרך כלל, עליו לשוב ולתקוע שברים ותרועה מחדש, אבל אינו צריך לשוב ולתקוע את התקיעה הראשונה. אולם, תוקע שטעה בסדר תש"ת, ותקע תרועה יחד עם השברים, או שטעה בסדר תר"ת, ותקע שברים יחד עם התרועה - עליו לשוב ולתקוע את כל ה'סדר' מתחילתו.

- מי שהוסיף תרועה בתוך 'סדר' תשר"ת לפני השברים - עליו לשוב ולתקוע מתחילת הסדר; ויש חולקים, אך אף לדעתם, מי שהוסיף שברים לאחר שכבר תקע שברים תרועה, עליו לשוב לתחילת הסדר. וכן התוקע שני 'שברים' ב'סדר' תש"ת, או שתי 'תרועות' בסדר תר"ת - אם תקע אותן ב'שתי נשימות', עליו לשוב ולתקוע מתחילת הסדר.

4 סיפורים מיוחדים על מידת הכרת הטוב של הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל

1 מי מוריד כלים מהשולחן

סיפר הגה"צ רבי דב זאב שטיינהויז זצ"ל בזכרונותיו מתקופת 'גייטסהד': זכינו פעמים רבות לארח על שולחנו את הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, וכאשר הייתה הסעודה מסתיימת, היה בעצמו מוריד את כלי האוכל מן השולחן, באומרו: "זהו תפקידם של הגברים כהכרת הטוב לנשים אשר טרחו בהכנת הסעודה".

2 "מורדיגע, הכרת הטוב יש לי בשבילך

בפתח תקוה התקיימה חתונה של בחור נכבד מבחורי ישיבת פוניבז'. בנסיעה חזור ארגנו הבחורים אוטובוס מיוחד לנסיעה הלוקחת רבע שעה או חצי שעה בימים ההם.

עלו הבחורים לאוטובוס, והנה המשגיח הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל עולה גם כן לאוטובוס. הראשון שישב ליד הדלת, נעמד ופינה לו את מקומו, הגרא"א דסלר התיישב, כי אכן היה חלש וזקוק למקום ישיבה. הוא הודה בחום לבחור: "אני מודה לך מאד, תזכה למצוות, אני אכן צריך לכך".

לאחר נסיעה של כמה מאות מטרים, הסתובב שוב הגרא"א דסלר אל הבחור ופנה אליו: "ברוך תהיה, נתת לי את מקומך, אה ממש החיית אותי, יישר כוחך".

הם נוסעים עוד חמש דקות, והגרא"א דסלר הסתובב בשלישית: באמת, אני ממש לא יודע איך להכיר לך טובה, שיהיה לך למצוות, ושתבורך, החייתני!"

הבחור חשב לעצמו: "מה הוא רוצה ממני, מה נטפל אלי?!" אם עוד פעם יפנה אלי ויכיר טובה ויברך, אני כבר אענה לו משהו. וכך אכן היה. לפני שירדו תפס המשגיח אותו בשתי ידיו ובהתרגשות אמר:

"מורדיגע, הכרת הטוב יש לי בשבילך, תודה רבה!"

כעת הבחור הגיב: "המשגיח, אני חושב שלאחר כל כך הרבה ברכות ואיחולים, לא יהיה לי שכר על המצוה..."

הגרא"א דסלר שמע את דבריו. פניו הרצינו, הרהר שנית והגיב: "מה אתה רוצה, שאני אהיה מושחת? אני הרי חייב הכרת הטוב!"

3 מחירים של בגדי ילדים

סיפר הגאון רבי בצלאל ראקוב זצ"ל: יום אחד צעדתי עם הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל ברחובה של עיר. לפתע עצר הגרא"א

דסלר והתעכב ליד חלון ראווה של אחת החנויות, כשתוך כדי כך הוציא מכיסו את פנקסו ורשם מחירים של בגדי ילדים.

כמוכן התעוררה בי תמיהה לפשר מעשיו, אך הגרא"א דסלר השיב לעומת: אברך פלוני מהכולל הזמין אותי לארוחת ערב, לפי העניין, נדרש ממני למלא את מבוקשו, והרי אצטרך להביע הכרת תודה גם לבעלת הבית, לכן הבטתי על מחירים של בגדי ילדים, כדי שאוכל לדבר דבר-מה עם בעלת הבית, כתמורה וכהבעת תודה על האירוח שלה.

4 "הכרת הטוב" לתספורת

הספר שסיפר את הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל היה מתאר בפני הבריות, כיצד ביקש הגרא"א דסלר זצ"ל להיטיב עמו כגמול על התספורת: כל פעם שהיה הרב מגיע להסתפר הוא לא הסתפק בתשלום כספי, אלא כהכרת הטוב ביקש להנות אותי בדברי תורה. אך הוסיף ואמר לי: "כיון שאי אפשר לשוח בדברי תורה במהלך התספורת, לכן לא אומר לך דבר חכמה, אלא דברים שהם בגדר פניני חכמה". הספר שהוקסם מאישיותו של הגרא"א דסלר, החל להשתתף באורח קבע בשיחותיו המוסריות שהשמיע בישיבה.

(מתוך הספר אוצר פנינים ועובדות)